

PROGRAM RADA
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE
SREDINE
ZA 2023. GODINU

SADRŽAJ

PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA	
1.1. Organi Društva su:.....	6
1.2. Organizacija i kadrovska struktura	7
1.3. Djelatnost Društva.....	8
1.4. Obezbjedivanje sredstava za rad Društva i način korišćenja	8
1.5. Dodjeljivanje sredstava korisnicima.....	9
ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA	
2.1. Sjednice Odbora direktora Društva	9
2.2. Pravni i opšti poslovi.....	9
2.3. Javne nabavke za potrebe Društva.....	10
2.4. Slobodan pristup informacijama.....	10
2.5. Plan integriteta.....	11
2.6. Stručno usavršavanje zaposlenih	11
2.7. Saradnja sa ostalim subjektima.....	11
2.8. Finansijsko poslovanje	14
2.9. Knjiga procedura Društva.....	14
2.10. Društveno odgovorno poslovanje.....	14
FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA	15
3.1. PROJEKTI SLUŽBE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE 17	
3.1.1. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite.....	18
3.1.2. Unapređenje komunalne infrastrukture u Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“	19
3.1.3. Unapređenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine i razvoj djelatnosti Eko-fonda	20
3.1.4. Izrada glavnog projekta i revidovanog glavnog projekta pretvaranja biogasa u električnu energiju na regionalnoj deponiji „Možura“ d.o.o. - Bar	22
3.1.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalnih samouprava za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“).....	22
3.1.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom	23
3.1.7. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte zaštite, očuvanja i unaprjeđenja životne sredine organizacijama civilnog društva	24
3.1.8. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina	25
3.1.9. Prihvatište za životinje	26
3.1.10. Opština Ulcinj-Port Milena, čišćenje i sanacija.....	26

3.1.11. AC cijevi - Procon, izrada Studije izvodljivosti za projekat „Zamjena azbestno-cementnih cijevi u Crnoj Gori”	27
3.1.12. Klinički Centar Crne Gore, obrada medicinskog otpada	28
3.1.13. Izrada lokalnog plana zaštite životne sredine i lokalnog energetskeg plana-Opština Zeta 29	
3.1.14. Izrada projektnog zadatka-sanacija Plavskog jezera.....	29
3.1.15. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena.....	30

3.2. PROJEKTI SLUŽBE ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

3.2.1. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za javni sektor	32
3.2.2. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica	33
3.2.3. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu.....	33
3.2.4. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku I ugradnju fotonaponskih sistema na objektima lokalnih samouprava, ugradnja/zamjena kotlova	34
3.2.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za zamjenu uređaja u domaćinstvu energetski efikasnim uređajima.....	34
3.2.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za zamjenu postojeće ulične rasvjete LED svjetiljkama	35
3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi.....	36
3.2.8. Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila.....	36

3.3. PROJEKTI IZ OBLASTI MEĐUNARODNE I PARTNERSKE SARADNJE

Saradnja sa Zelenim klimatskim fondom.....	37
Projekat: Izrada prijedloga projekta – „Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF-om i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2”	37
Projekat: „Nisko-karbonski i klimatski otporan autobuski prevoz za grad Podgoricu i susjedne gradove”	38
Saradnja sa Svjetskom bankom	39
Projekat: Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza (MEEP 2).....	39
Projekat: Plan podrške spremnosti za određivanje cijene ugljenika na tržištu (Carbon Pricing)..	39
Interreg Dunavski transnacionalni program (DTP).....	40
Projekat: „Osnaživanje zainteresovanih strana u implementaciji Direktive o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora u smislu skladišta energije i stabilnosti energetskih mreža”	40
Projekat: „Moć narodu”	40
Interreg program Euro MED	41
Projekat: „Sljedeća generacija zelenih ekosistema malih i srednjih preduzeća u MED području”	41

Projekat: „Mjere energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti i razmjena ekonomskih/ekoloških praksi ulaganja u održivu energiju u ciljanom prekograničnom regionu”.....	42
Saradnja sa Centrom za međunarodnu i razvojnu saradnju Slovenije (CMSR)	42
Projekat: „Pretvaranje biogasa u električnu energiju na sanitarnoj deponiji „Možura	42
Javni fond za životnu sredinu Republike Slovenije.....	43
Projekat: „Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+”	43

4. KOMUNIKACIONA STRATEGIJA
ZAKLJUČAK
TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2023. GODINU.....

UVOD

Vlada Crne Gore na sjednici od 22. novembra 2018. godine donijela je Odluku o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu Eko-fonda). Odlukom su definisani: status Eko-fonda kao društva sa ograničenom odgovornošću, djelatnost, organi društva i njihova ovlaštenja, organizacija društva, osnovni kapital, finansiranje i korišćenje sredstava. Fond za zaštitu životne sredine osnovan je na osnovu Zakona o životnoj sredini („Službeni list CG“, broj 52/16) u cilju prikupljanja i distribucije finansijskih sredstava za zaštitu, očuvanje, održivo korišćenje i unapređivanje životne sredine na teritoriji Crne Gore. Otpočeo je sa radom upisom u Centralni registar privrednih subjekata, reg. broj: 5-0923251/005 od 03.03.2020. godine.

Organizacija, nadležnosti i način rada organa Društva uređeni su Statutom i drugim opštim aktima, u skladu sa zakonom. Statut sadrži opšte odredbe, naziv i sjedište, pečat, odgovornost za obaveze Društva, zastupanje, djelatnost Društva, unutrašnju organizaciju, osnovni kapital Društva, način upravljanja Društvom, organe Društva, finansijsko poslovanje i izvještavanje, knjigu odluka Društva, javnost rada, kao i druga pitanja od značaja za rad Društva.

Crna Gora aktivno radi na nacionalnom i međunarodnom nivou kako bi dala svoj doprinos u globalnoj borbi protiv klimatskih promjena i zaustavljanju degradacije životne sredine. Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji (u daljem tekstu EU) zahtijeva aktivnu ulogu svih segmenata društva, te Eko-fond ima značajno učešće u procesu integracija i ostvarivanja daljeg napretka u implementaciji pravne tekovine EU posebno u okviru Poglavlja 27-životna sredina i klimatske promjene, kao i ispunjavanja međunarodnih obaveza koje je Crna Gore preuzela pristupanjem konvencijama i sporazumima iz oblasti životne sredine.

Svoju djelatnost Eko-fond ostvaruje u saradnji sa nadležnim tijelima državne uprave i organima državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, lokalnim samoupravama, stručnim i naučnim institucijama, civilnim sektorom. U obavljanju svoje djelatnosti Eko-fond primjenjuje načela transparentnosti i javnosti, objektivnosti i odgovornosti u odlučivanju i primjene priznatih standarda dobre prakse.

Kroz aktivnosti koje sprovodi, zadatak Eko-fonda je osiguranje finansijskih sredstava za realizaciju projekata, programa i aktivnosti čiji je cilj postizanje sistemskog i cjelovitog očuvanja kvaliteta svih komponenti životne sredine, očuvanja biodiverziteta, racionalnog korišćenja prirodnih resursa i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, a sve u cilju postizanja osnovnog prava građana na čistu i zdravu životnu sredinu. Sufinansirajući projekte i programe zaštite životne sredine i klimatsko-energetske oblasti, Eko-fond će postati jedan od pokretača snažnijeg ekonomskog, privrednog i infrastrukturnog razvoja Crne Gore, uz transparentnost i efikasnost u procedurama obezbjeđivanja, upravljanja i namjenskog korišćenja sredstava.

Svojim radom Eko-fond teži da postane prepoznatljivi subjekat, koji će finansijskom i tehničkom podrškom doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, kao i drugih relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine i energetsko-klimatske oblasti, postane poželjan partner domaćim i međunarodnim institucijama koja nudi povoljno radno okruženje, okuplja obrazovan, kvalitetan i stručan kadar i njeguje timski rad baziran na dobrim međuljudskim odnosima, profesionalizmu u obavljanju svoje djelatnosti.

Eko-fond donosi godišnji Program rada i finansijski plan, na koje daje saglasnost Vlada Crne Gore. Izvještaj o realizaciji Programa rada i Finansijskog plana Eko-fond podnosi najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Program rada i Finansijski plan za 2023. godinu sadrži osnovne i sažete informacije o aktivnostima i poslovanju Društva. Partneri/korisnici koji su obuhvaćeni Planom rada i koji mogu ostvariti pravo na subvenciju su: građani, privredni subjekti, javne institucije, civilni sektor.

Shodno nadevenom, sredstva za projektne aktivnosti predviđena za tekuću godinu odnose se na projekat „Solari 3000+ i 500+“ u učešću od 52,11%, za koji postoji zaključak Vlade, broj: 04-4365/2 od 23.09.2021. godine, dok će se za ostatak planiranih prihoda finansirati projekti iz oblasti zaštite životne sredine sa učešćem 65,42%, a projekti iz oblasti energetske efikasnosti sa učešćem 34,58%.

PROGRAM RADA FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA 2023. GODINU

Godišnji program rada obezbjeđuje planiranje aktivnosti d.o.o. „Fonda za zaštitu životne sredine“ za 2023. godinu, u cilju ostvarivanja osnovne djelatnosti Društva, kao i adekvatne pripreme finansijskog plana kojim se obezbjeđuje planiranje troškova rada i finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

Godišnji program rada obuhvata planirane aktivnosti Društva i njihove realizacije, i to:

1. PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA
2. ADMINISTRATIVNO-TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA
3. FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA I AKTIVNOSTI
 - 3.1 PROJEKTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKIH PROMJENA
 - 3.2 PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE
 - 3.3 PROJEKTI IZ OBLASTI MEĐUNARODNE SARADNJE
4. KOMUNIKACIONA STRATEGIJA
5. ZAKLJUČAK
6. TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2023. GODINU

PRAVNI I FINANSIJSKI ASPEKTI DRUŠTVA

Na osnovu člana 68 i 77 Zakona o privrednim Društvima („Službeni list RCG“, broj 6/02 i „Službeni list CG“, br. 17/07, 80/08, 36/11, 065/20 i 146/21), člana 8 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 18/18, 5/20), kao i Statuta Društva („Službeni list CG“, br. 61/19 i 12/20) Eko-fond je registrovan kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici dana 03.03.2020. godine, kao društvo sa ograničenom odgovornošću.

1.1. Organi Društva su:

- **Odbor direktora**, kao organ upravljanja Društva, utvrđuje poslovnu politiku, utvrđuje predlog Statuta Društva i opštih akata koje donosi Osnivač, donosi odluke o korišćenju

sredstava čija vrijednost prelazi 200.000,00€, utvrđuje Godišnji finansijski izvještaj, Izvještaj o poslovanju i završni račun Društva, usvaja Godišnji program rada i Finansijski plan Društva uz saglasnost Osnivača, predlaže Osnivaču promjenu kapitala Društva, predlaže Osnivaču raspodjelu dobiti i način pokrića gubitaka, predlaže Izvršnog direktora kojeg imenuje Osnivač, donosi akt o unutrašnjoj organizaciji sistematizaciji radnih mjesta i druga opšta akta, donosi poslovnik o radu, odlučuje o dugoročnoj poslovnoj saradnji i zajedničkim ulaganjima sa drugim licima i odlučuje u drugom stepenu o pravima zaposlenih u Društvu.

Programom rada i Finansijskim planom Eko-fonda za svaku tekuću godinu, Odbor direktora Eko-fonda utvrđuje izvore i namjenu finansijskih sredstava i prioritete za dodjelu sredstava u skladu sa nacionalnim strategijama i drugim sektorskim dokumentima koji utvrđuju prioritete u područjima zaštite životne sredine, klimatskih promjena i unapređenja energetske efikasnosti. Mandat predsjednika i članova Odbora direktora ističe danom usvajanja Godišnjih finansijskih iskaza i Izvještaja o poslovanju Društva.

- **Izvršni direktor Društva**, kao organ rukovođenja, organizuje i vodi poslovanje Društva, zastupa i predstavlja Društvo, izvršava odluke Odbora direktora, predlaže akte koje donosi Odbor direktora i odgovoran je za njihovo sprovođenje, donosi odluke o korišćenju sredstava čija vrijednost ne prelazi 200.000,00€, priprema i podnosi Odboru direktora Predlog godišnjeg Programa rada, Finansijskog plana i Godišnjeg finansijskog izvještaja, Izvještaja o poslovanju i Završnom računu Društva.

Izvršnog direktora imenuje Vlada na osnovu sprovedenog Javnog konkursa i razrješava, a mandat mu traje četiri godine uz mogućnost ponovnog imenovanja.

1.2. Organizacija i kadrovska struktura

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, broj 01-077/21-312/2 od 01.12.2021. godine, definisane su sljedeće organizacione jedinice:

- Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije (6 izvršilaca)
- Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene (6 izvršilaca)
- Služba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata (6 izvršilaca)
- Služba za finansije i računovodstvo (5 izvršilaca)
- Služba za pravne i opšte poslove (8 izvršilaca)

U Eko-fondu je ukupno zaposleno 14 lica (predviđeno 33), od kojih je sa 9 zaposlenih zasnovan radni odnos na neodređeno vrijeme, sa 4 lica zasnovan je radni odnos na određeno vrijeme, dok je sa izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata.

U predstojećem periodu kontinuirano će se voditi računa o opterećenosti postojećih kadrova i mogućnostima preraspodjele istih između organizacionih jedinica, a sve u cilju adekvatnog upravljanja ljudskim i finansijskim resursima, u maniru dobrog domaćina. Oblasti u kojima će biti potreban transfer znanja uključuju: pripremu i sprovođenje javnih konkursa (izrada prijavnih obrazaca, alati za elektronsku prijavu, organizacija i izrada baze podataka prijavljenih projekata, i sl.), kreiranje i korišćenje različitih instrumenata finansijske podrške, vođenje projekata (baze podataka), monitoring projekata i njihovih efekata (izvještavanje, definisanje i praćenje indikatora uspješnosti), upravljanje projektima (od ideje do realizacije samog projekta) primjena najboljih raspoloživih tehnologija u oblasti zaštite životne sredine,

klime i unapređenja energetske efikasnosti, vizualizacija i sprovođenje promotivnih aktivnosti i osiguravanje vidljivosti rezultata rada Društva, kao uspješnog i pristupačnog servisa svim građanima, privrednicima i institucijama u Crnoj Gori.

1.3. Djelatnost Društva

Članom 4 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 18/18,5/20), kao osnovna djelatnost Društva definisano je finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, na državnom i lokalnom nivou.

1.4. Obezbjedivanje sredstava za rad Društva i način korišćenja

Članom 6 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine („Službeni list CG“, broj 18/18, 5/20) definisano je da se finansiranje Društva obezbjeđuje u skladu sa zakonom. Sredstva za finansiranje Eko-fonda obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- sredstava eko-naknada;
- kredita, donacija i pomoći;
- instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija;
- stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine, i
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Sredstva se koriste u skladu sa finansijskim planom Društva, i to za:

- zaštitu, očuvanje i poboljšanje kvaliteta životne sredine i klime, prirode, vazduha, voda, mora, zemljišta, šuma i geoloških resursa;
- podsticanje održivog korišćenja prirodnih resursa;
- zaštitu od negativnog uticaja klimatskih promjena;
- upravljanja otpadom, saniranje deponija otpada, podsticanje izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada, obradu otpada i iskorišćavanje vrijednih svojstava otpada;
- podsticanje čistije proizvodnje, odnosno izbjegavanje i smanjenje nastajanja otpada i emisija u proizvodnom procesu;
- zaštita i očuvanje biološke, geološke i predione raznovrsnosti;
- podsticanje energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- podsticanje većeg korišćenja obnovljivih izvora energije za sopstvenu potrošnju;
- podsticanje čistijeg saobraćaja i korišćenja alternativnih goriva u saobraćaju;
- podsticanje niskokarbonskog turizma;
- podsticanje edukacionih promotivnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije; i
- ostvarivanje djelatnosti Društva.

Društvo može učestvovati i u sufinansiranju programa, projekata i sličnih aktivnosti koje se sprovode na teritoriji Crne Gore, kada ih organizuju i finansiraju međunarodne organizacije, finansijske institucije i tijela, kao i druga strana pravna lica.

1.5. Dodjeljivanje sredstava korisnicima

Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima radi sufinansiranja projekata, programa i sličnih aktivnosti, u skladu sa Statutom i pravilnicima Društva. Korisnici sredstava Eko-fonda mogu biti: privredna društva i druga pravna i fizička lica registrovana u skladu sa zakonom, lokalna samouprava, organi državne uprave i ostala druga samostalna pravna lica koja se finansiraju iz budžeta države, nevladine organizacije i fizička lica, koja imaju sjedište, odnosno prebivalište na teritoriji Crne Gore. Sredstva Eko-fonda dodjeljuju se korisnicima u vidu: bespovratnih sredstava, subvencija, zajmova, donacija i pomoći, a dodjeljuju se na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Eko-fond. Način dodjele i kriterijumi za dodjelu sredstava, kao i način praćenja namjenskog korišćenja sredstva Eko-fonda, utvrđuju se opštim aktima Društva u skladu sa Statutom.

Godišnji program raspisivanja javnih konkursa za dodjeljivanje finansijskih sredstava donosi Odbor direktora na prijedlog Izvršnog direktora Eko-fonda, a u skladu sa godišnjim Programom rada i Finansijskim planom. Godišnji program raspisivanja javnih konkursa može se tokom sprovođenja a u skladu sa promjenama u programu rada, odnosno finansijskom planu mijenjati i dopunjavati, na predlog izvršnog direktora Eko-fonda. Godišnji program raspisivanja konkursa sadrži: predmet konkursa, korisnike na koje se konkurs odnosi, maksimalnu visinu sredstava po pojedinom projektu koji se prijavljuje na konkurs, ukupan iznos sredstava koji je namijenjen za pojedini konkurs, rok za objavu konkursa i predviđeno trajanje konkursa.

ADMINISTRATIVNO TEHNIČKI ASPEKTI POSLOVANJA DRUŠTVA

Administrativno tehnički aspekti poslovanja odnose se na sljedeće poslove:

2.1. Sjednice Odbora direktora Društva

Odbor direktora, shodno ovlaštenjima utvrđenim Statutom i aktima Društva, kontinuirano će i tokom 2023. godine nadzirati vođenje poslova Društva.

Odlukom Vlade Crne Gore, br.04-3935/4 od 26. avgusta 2021. godine, za nove članove Odbora direktora Društva imenovani su: Ana Pivljanin - dipl. ekonomista, Nela Vešović Dubak - magistar bioloških nauka, Marija Đurović - dipl. menadžer turizma, Gordana Kasom - doktor bioloških nauka i Mihailo Asanović - diplomirani menadžer. Na XI sjednici Odbora direktora održanoj dana 02.09.2021. godine za predsjednicu Odbora direktora izabrana je Ana Pivljanin.

Planirano je održavanje redovnih sjednica Odbora direktora zbog potrebe donošenja Izvještaja o radu Društva, potrebe donošenja Programa rada i Finansijskog plana, Godišnjeg plana raspisivanja javnih konkursa, Plana javnih nabavki za 2023. godinu, kao i ostalih pitanja u nadležnosti Odbora direktora.

2.2. Pravni i opšti poslovi

- Pripreme pravnih akata, ugovora, odluka i zaključaka, izvještaja i zapisnika za potrebe Društva;
- Priprema opštih i internih akata;

- Sprovođenje javnih oglasa i konkursa za zapošljavanje;
- Priprema ugovora o radu, odluka o izboru kandidata;
- Vođenje personalne evidencije zaposlenih u Društvu;
- Angažovanje spoljnih saradnika za potrebe realizacije projektnih aktivnosti u zavisnosti od potreba Društva;
- Pripreme i analize sporazuma o partnerstvima, poslovnoj saradnji i subvencijama;
- Vođenje registra emisionih kredita
- Rešavanje radno-pravnih pitanja zaposlenih (zahtjevi, inicijative, zarade, naknade, službena putovanja i sl.);
- Praćenje evidencije rada, uključujući praćenje bolovanja, godišnjih odmora, službenih putovanja;
- Rešavanje shodno primjeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- Donošenje Plana integriteta institucije i usvajanje izvještaja o sprovođenju Plana integriteta.
- Praćenje i koordinacija korišćenja službenog automobila;
- Evidencija i koordinacija korišćenja imovine;
- Vođenje kancelarijskog poslovanja;
- Arhiviranje.

Postoji realna potreba za nadogradnju postojeće informatičke infrastrukture, koja bi omogućila razvoj institucije u odnosu na njene potrebe, izbjegavanje mogućnosti greške slanja i gubljenja pošte, elektronski način vođenja arhiva; održavanje domena za web sajt/portala, itd.

Eko-fond posjeduje jedno službeno vozilo marke Toyota, registarskih oznaka PGCGL57, radi obavljanja redovnih službenih poslova iz nadležnosti Eko-fonda.

2.3. Javne nabavke za potrebe Društva

Poslovi javne nabavke i tokom 2023. godine odnosiće se na izradu godišnjeg Plana javnih nabavki, sprovođenje procedura javnih nabavki shodno Zakonu, kao i zaključivanje ugovora javnih nabavki.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Sl. list CG“, broj 74/2019), kao i obezbjeđenim finansijskim sredstvima za poslovanje, a za potrebe obezbjeđenja adekvatnog poslovanja, predviđeno je pokretanje postupaka jednostavnih nabavki shodno operativnim potrebama Društva, kao i otvorenih postupaka javne nabavke u skladu sa projektnim aktivnostima iz Programa rada. Plan javnih nabavki je donešen i objavljen na portalu javnih nabavki u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama,

2.4. Slobodan pristup informacijama

U Društvu se redovno obavljaju poslovi shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, broj 030/17) i vodi se računa o transparentnosti organa upravljanja i proaktivnom objavljivanju informacija. S tim u vezi, imenovano je ovlašćeno

lice za postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, kao i javno istaknuta dokumenta na sajtu Društva i to: Vodič za slobodan pristup informacijama, Javni registri i javne evidencije, Programi i planovi rada, Spisak zaposlenih sa njihovim zvanjima, Spisak javnih funkcionera sa listom obračuna njihovih zarada, kao i Informacije kojima je po zahtjevu pristup odobren.

Isti će biti sastavni dio slobodnog pristupa informacija (veb-sajta).

2.5. Plan integriteta

Zakonom o sprečavanju korupcije („Sl. list CG“, broj 53/14) uvedena je obaveza donošenja Plana integriteta za sve organe vlasti u skladu sa Pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta. S tim u vezi, a shodno članu 74 stav 1 navedenog Zakona, propisano je da starješina, odnosno odgovorno lice u organu vlasti, rješenjem odredi menadžera integriteta koji je odgovoran za izradu i sprovođenje Plana integriteta.

Shodno gore navedenom u Društvu je imenovan menadžer integriteta i radna grupa za izradu Plana integriteta, i isti je donesen dana 27.09.2022. godine. Društvo ima obavezu da dostavlja Izveštaj o sprovođenju Plana integriteta Agenciji za sprečavanje korupcije do 15.04 za prethodnu godinu.

2.6. Stručno usavršavanje zaposlenih

Upravljanje ljudskim resursima je kontinuirani proces i aktivnost koju je i tokom 2023. godine potrebno planski i strateški usmjeriti ka jačanju resursa i potencijala Eko-fonda. Prepoznajući značaj ljudskog kapitala u realizaciji svoje misije, na osnovu identifikovanih potreba zaposlenih Eko-fond će izuzetnu važnost posvetiti edukaciji i unaprjeđenju potencijala zaposlenih, ali i ulaganju u unapređenje njihovih profesionalnih znanja, sposobnosti i vještina u cilju unapređenja poslovanja Društva. Investiranje u zaposlene kroz obuke i obrazovanje, studijske posjete, rad na osposobljavanju u skladu sa potrebama Društva, kao i rad na njegovanju korporativne kulture, predstavljaju značajne konkurentske prednosti institucije.

S tim u vezi, tokom 2023. godine zaposleni u Eko-fondu će u skladu sa potrebama radnog mjesta i kvalifikacijama imati mogućnost stručnog osposobljavanja i usavršavanja.

2.7. Saradnja sa ostalim subjektima

Imajući u vidu definisane oblasti djelovanja Eko-fond je upućen na saradnju sa drugim institucijama i organizacijama koje će biti partneri u ostvarivanju osnovne misije Društva. U cilju efikasnog izvršavanja programskih i razvojnih zadataka Društva, posebna pažnja tokom 2023. godine biće posvećena strateškom unaprjeđenju saradnje na nacionalnom i međunarodnom nivou.

- **Međuinstitucionalna saradnja na nacionalnom nivou**

Državna uprava i organi državne uprave – U svom poslovanju Eko-fond će i ubuduće biti upućen na saradnju prije svega: sa nadležnim Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencijom za zaštitu životne sredine, Ministarstvom kapitalnih investicija, Ministarstvom finansija, Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma, i ostalim organima državne uprave. Saradnja će se temeljiti na izradi i definisanju programa i politika rada

Društva, odabiru prioritetnih projekata, shodno uspostavljenoj politici i strateškim smjernicama organa Državne uprave i organa uprave u oblasti zaštite i unaređenja stanja životne sredine, davanju mišljenja na zakonska i podzakonska akta, učešću u radnim grupama, itd. Takođe, po prirodi posla Eko-fond će svoje poslovanje činiti transparentnim kroz slanje odgovarajućih izvještaja nadležnim ministarstvima.

Lokalna samouprava i organizacije civilnog društva - u sprovođenju poslovne politike Eko-fonda saradnja sa lokalnim samoupravama i civilnim društvom je od izuzetnog značaja u cilju unapređenja kvaliteta životne sredine. Imajući u vidu da lokalne samouprave i civilna društva vrše poslove koji se odnose na uspostavljanju sistema zaštite i unapređenja životne sredine na svojoj teritoriji, predlaganje i sprovođenje mjera, izradu i praćenje implementacije lokalnih planova, odobrenih programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, saradnja sa lokalnim samoupravama će doprinjeti ispunjavanju osnove misije Eko-fonda, kao i usmjeravanju privrede u smjeru smanjenja zahtjeva za potrošnjom prirodnih resursa, energije i primjene pristupa ekološki prihvatljivijeg poslovanja.

Imajući u vidu obim i složenost problematike zaštite životne sredine neophodna je uska saradnja sa naučno-istraživačkim i obrazovnim institucijama. Zaštita prirode i životne sredine postala je vrlo važno društveno i političko pitanje što dovodi do promjene u razmišljanju, pristupu i djelovanju u svim segmentima životne sredine. U svrhu unapređenja zaštite životne sredine, a posebno radi postizanja ciljeva u poboljšanju kvaliteta vazduha, zemljišta, vode, mora, čistije proizvodnje, upravljanja otpadom, smanjenja emisija štetnih gasova, zelene ekonomije Eko-fond će i dalje podsticati obrazovne, istraživačke i razvojne studije te sufinansirati odgovarajuće programe, projekte i slične aktivnosti. U tom smislu planirano je angažovanje akademskih institucija i stručnih pojedinaca na projektima, izradi studija itd, kao i putem komisija u aktivnostima Eko-fonda. Shodno tome sklopljen je i Memorandum o saradnji sa Univerzitetom Crne Gore koji ima za cilj uspostavljanje naučne saradnje na poljima: zaštite životne sredine, klimatskih promjena, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije.

- **Učešće u radnim grupama, konferencijama**

Predstavnici Eko-fonda će biti i u 2023. godini aktivni učesnici sljedećih radnih grupa:

- Radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promjene (Kabinet predsjednika Vlade Crne Gore, Kancelarija za evropske integracije);
- Tehnička radna grupa za izradu Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (Ministarstvo kapitalnih investicija);
- Radna grupa - Podrška promjeni paradigme ka niskokarbonskom saobraćaju u Crnoj Gori (Ministarstvo kapitalnih investicija);
- Radna grupa za promociju i identifikaciju projekata iz oblasti zelene ekonomije (Ministarstvo ekonomskog razvoja);
- Program Ekonomskog oporavka (Ministarstvo ekonomskog razvoja);
- Radne grupe za izradu predloga Odluke o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);

- Sektorska radna grupa za izbor i ocjenu strateškog značaja prioriternih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);
- Priprema realizacije projekata podrške pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela za individualne stambene objekte;
- Evaluacija napretka u sprovođenju politika razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP);
- Radna grupa za finansiranje održivog razvoja;
- Radna grupa za pravednu tranziciju;
- Radna grupa za mitigaciju i adaptaciju na klimatske promjene;
- Radna grupa za sprovođenje politike održivog razvoja;
- Radna grupa za izradu Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora energije;
- Radna grupa za izradu kvalifikacija tehničara zaštite životne sredine;
- Radna grupa za podsticaj zelene tranzicije;
- Komisija za izbor konsultanske firme za pripremu operativnog priručnika za dugoročno održiv finansijski mehanizam za projekte energetske efikasnosti;
- Koordinacioni odbor za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine;
- Operativni tim za sprovođenje mjera za smanjenje zagađenja vazduha u Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha Crne Gore;
- Radna grupa za izradu Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (National Energy and Climate Plan- NECP);
- Nacionalni savjet za održivi razvoj.

- **Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama**

Na osnovu projekcije prihoda shodno trenutnom zakonskom okviru evidentno je da će Eko-fond u narednom srednjoročnom periodu raspolagati sa vrlo ograničenim finansijskim sredstvima, tako da će od izuzetne važnosti i tokom 2023. godine biti rad na privlačenju međunarodnih sredstava kroz prepoznavanja dostupnih fondova i uspostavljanje bilateralne saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, kao i nastojati da se uključi u procese planiranja i programiranja korišćenja pretpristupnih fondova Evropske unije.

S ciljem razmjene znanja i iskustava, jačanja pozicije i na međunarodnom tržištu, sudjelovanja u međunarodnim projektima Eko-fond i tokom 2023. godine planira uspostavljanje i realizaciju saradnje s međunarodnim institucijama, organizacijama i fondovima u regionu kako bi na se taj način kroz projekte bilateralne saradnje osigurao dodatna sredstva za ulaganje u zaštitu životne sredine i klimatsko/energetske oblasti.

Međunarodne finansijske institucije i organizacije – Saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama, kao jedno od polja djelovanja, zauzimaju značajno mjesto u radu Eko-fonda. Korišćenje finansijskih sredstava iz ovih izvora je svakako nešto na šta se računa u sprovođenju budućih programskih aktivnosti Eko-fonda i gdje su postavljene dobre osnove kroz sklapanje memoranduma (sporazuma) o saradnji. Pomoć međunarodnih organizacija imaće poseban značaj u prvim godinama poslovanja društva, dok sa razvijanjem djelatnosti ta pomoć dobijaće na značaju, a odnosiće se prije svega na prenošenje

odgovarajućih iskustava, transfer znanja i vještina, kao i na podizanje tehničko-administrativnih kapaciteta Društva i sprovođenja zajedničkih projekata.

2.8. Finansijsko poslovanje

- Izrada i revizija godišnjeg Finansijskog plana i Plana nabavki;
- Redovno godišnje izvještavanje o sprovođenju finansijskog plana, interno mjesečno praćenje sprovođenja finansijskog plana;
- Praćenje, analiza i izrada izvještaja o naplaćenim naknadama i prihodima Društva;
- Namjensko trošenje sredstava i osiguranje zakonitosti finansijskog poslovanja;
- Praćenje propisa iz oblasti finansijskog poslovanja Društva.

2.9. Knjiga procedura Društva

Shodno Zakonu o finansijskom upravljanju i kontroli, donesena je Knjiga procedura Društva u kojoj su finansijske i pravne procedure jasno izdefinisane i shodno kojima je Društvo odgovorno za efikasno i adekvatno finansijsko upravljanje koje će omogućiti pouzdan sistem finansijske kontrole, a na taj način i efektivno izvršenje funkcija Društva, uključujući i upravljanje rizikom, radi sprečavanja utvrđivanja prevare i korupcije.

Osoba zadužena za finansijsko upravljanje i kontrolu u Društvu, stara se za sprovođenje i primjenu finansijske regulative radi sprovođenja sistema finansijskih kontrola i upravljanja Društvom. Takođe, sačinjen je set internih pravila i procedura u cilju pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenja budžetom odobrenih sredstava. Interna pravila za FMC¹ i ostala dokumentacija predstavlja skup pravila i procedura uključujući i opis radnih mjesta koji objašnjavaju rad finansijskog poslovanja u Društvu.

2.10. Društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje predstavlja posvećenost i doprinos Eko-fonda održivom razvoju kroz svoj rad, što podrazumijeva odgovoran odnos prema svojim interesnim stranama – lokalnom okruženju, životnoj sredini, kao i društvu u cjelini, i kao takvo iskazuje svoju predanost da se sve poslovne aktivnosti obavljaju na zakonom dozvoljen način i uz poštovanje najviših etičkih i poslovnih standarda uz odgovornost u pogledu poslovne etike i ponašanja. Svjesni uticaja na društvo i životnu sredinu u cjelini koji proizilaze iz poslovanja Društva i tokom 2023. godine, nastaviće se kontinuirani doprinos održivom razvoju.

Eko-fond će i ubuduće težiti statusu društveno odgovornog preduzeća kroz uspostavljanje takvog pravca poslovanja da društvenu odgovornost učini sastavnim dijelom svojih politika, organizacione kulture, struktura i aktivnosti. Neki od načina na koje se to već postiglo su sljedeći: kroz viziju i misiju osnivanja Eko-fonda jasno i precizno definisano je opredjeljenje za društveno odgovorno poslovanje, donošenjem pravilnika i drugih internih akta koji su definisali pravila i procedure, motivisanje zaposlenih da podrže i da se uključe u aktivnosti društvene odgovornosti; usvajanjem kodeksa ponašanja ili etički kodeks kojim se konkretizuje posvećenost društva principima društvene odgovornosti; uključivanjem društvene odgovornosti kao ključnog elementa strategije poslovanja društva.

¹ FMC, eng. Financial Management and Control - Finansijsko upravljanje i kontrola

Društvena odgovornost poslovanja postaje sve važnija komponenta poslovanja Eko-fonda koji nastoji zadovoljiti sve zahtjevnije etičke, ekološke, pravne i javne standarde. Društveno odgovorno ponašanje Eko-fonda nameće potrebu da institucija zauzme aktivnu ulogu u projektima važnim za zaštitu i unapređenje životne sredine, kao i projektima unapređenja energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Kada govorimo o učešću u predmetnim projektima, tu, prije svega, imamo u vidu finansiranje projekata koji pospješuju razvoj ekološke vizije Crne Gore i podržavaju društveno korisne projekte. Eko-fond će i u narednom periodu u saradnji sa drugim institucijama učestvovati u realizaciji i promociji niza projekata od značaja za sektor životne sredine i klimatskih promjena, kao i učestvovati u finansiranju društveno korisnih aktivnosti (sponzorisanje ekoloških događaja i manifestacija, proslava ekološki značajnih datuma, finansiranje okruglih stolova i konferencija, učešće u finansiranju naučno – stručnih događaja, akcija čišćenja, i drugi oblici finansiranja društveno korisnih djelatnosti), shodno svojim finansijskim mogućnostima.

FINANSIRANJE, PLANIRANJE I REALIZACIJA PROJEKATA

Realizacija projektnih aktivnosti za 2023. godinu planirana je prevashodno iz sredstava obezbijedenih kroz aukciju emisionih kredita u skladu sa Zakonom o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Sl. list CG“, br. 73/2019) i Uredbom o aktivnostima, odnosno djelatnostima koje emituju gasovi sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte („Službeni list Crne Gore“, br. 008/20) kao i sredstava obezbijedenih od naplate eko-naknada zbog zagađivanja životne sredine (ispuštanja zagađujućih materija u vazduh; uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač; stvaranje i deponovanje opasnog otpada) koje se plaćaju po principu „zagađivač plaća“, shodno članu 77 Zakona o životnoj sredini („Službeni list CG“, broj 52/16). Visina, način obračuna i plaćanja navedenih eko-naknada definisana je Uredbom o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 9/00, 52/00, „Sl. list CG“, br. 33/08, 5/09, 64/09, 40/11, 49/11, 119/22). S obzirom na to da se radi o Uredbi iz 1997.godine i da je u međuvremenu osnovan Eko-fond, u saradnji sa resornim Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma pokrenut je postupak za donošenje nove Odluke prvenstveno sa ciljem uspostavljanja unaprijeđenog i funkcionalnijeg sistema obračuna i naplate eko-naknada, kao i presumjeravanja sredstva po osnovu naknada na račun Društva, a prevashodno kroz unapređenje registra zagađivača koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine.

Shodno gore navedenom u toku je postupak donošenja nove Odluke o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine.

Jedan dio naknada je predviđen da se ostvari po osnovu drugih zakona:

- Zakonom o putevima („Sl. list CG“, broj 82/2020) kao prihod Eko-fonda definisana je naknada za eksterne troškove putarine kao naknada za sprečavanje zagađenja vazduha i negativnog uticaja buke koja potiče od drumskog saobraćaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Iako je predmetni zakon usvojen još u 2020. godini, Eko-fond još uvijek nije ostvario prihode po osnovu istog. Uzimajući u obzir da je saobraćaj prepoznat kao jedan od tri glavna izvora zagađenja vazduha u Crnoj Gori i da eko-fondovi u regionu kao stabilan i kontinuiran prihod imaju upravo naknadu koju plaćaju sva motorna vozila prilikom registracije (ekološka taksa), potrebno je u nekom budućem periodu razmotriti izmjenu navedenog zakona u cilju uvođenja nove ekološke naknade na motorna vozila.
- Analizom trenutnog zakonodavnog okvira kao ključni budući stabilni izvor prihoda Eko-fonda prepoznata je grupa naknada koja će se ostvariti po osnovu donošenja novog Zakona o upravljanju otpadom. Predstavnicima Eko-fonda su bili uključeni u proces izrade predloga Zakona o upravljanju otpadom, u cilju uspostavljanja preuslova i pronalaženja najboljeg modela za uključivanje Eko-fonda u sistem upravljanja otpadom, a u svrhu prikupljanja budućih prihoda. Ekonomski instrumenti imaju ključnu ulogu u postizanju ciljeva sprečavanja nastanka otpada i upravljanjem istim, a posebno u kontekstu obezbjeđivanja neophodnih finansijskih sredstava za ispunjavanje obaveza iz podoblasti - Upravljanje otpadom u okviru *Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 - životna sredina i klimatske promjena*.

Finansijska održivost i ostvarenje svrhe zbog koje je Eko-fond i osnovan, odnosno realizovanje ciljeva politike Vlade Crne Gore na polju održivog razvoja, zaštite i unapređivanja životne sredine, klimatskih promjena, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, u mnogome će zavisiti od prepoznavanja budućih mogućih mehanizama za obezbjeđivanje prihoda Eko-fondu.

Kao **mogući izvori finansiranja Eko-fonda identifikovana** su sredstva prikupljena od akciza (mineralna ulja i njihove derivate, benzin, dizel gorivo itd.), koncesija i drugih naknada. Imajući u vidu da se Eko-fond treba finansirati po principu „zagađivač plaća“ i da su mineralna ulja odnosno nafta i njeni derivati, kao i eksploatacija mineralnih sirovina (npr. ugalj) veliki zagađivači životne sredine, opravdano bi bilo da se dio prihoda od akciza i korišćenja prirodnih resursa koristi za zaštitu životne sredine putem Eko-fonda. Međutim, dodatno propisivanje specifičnih naknada kao izvora sredstava Eko-fonda zahtijevalo bi pronalaženje odgovarajućeg pravnog okvira za preusmjeravanje ovih sredstava u Eko-fond, tj. podrazumijevalo bi izmjene i dopune postojećeg zakonskog okvira (Zakona o akcizama, Zakona o rudarstvu) kojim bi se sredstva ili dio sredstava od naknada za korišćenje mineralnih sirovina preusmjerio iz budžeta na račun Eko-fonda, odnosno da se određeni procenat akcize na mineralna ulja, njihove derivate i supstitute namjenski usmjerava i koristi za rad Eko-fonda. Takođe, dio sredstava za finansiranje Eko-fonda mogao bi se obezbjediti i od poreza na upotrebu motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letjelica shodno Zakonu o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica.

Budući da ostvarivanje gore navedenih prihoda Eko-fonda, kao i njegovih budućih aktivnosti na ostvarivanju ciljeva zaštite životne sredine i postizanja mjera energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije umnogome zavisi od aktivnosti nadležnih ministarstava kroz donošenje potrebnih propisa, Eko-fond će nastaviti sa inicijativama za donošenje potrebnih propisa tj. izmjenu i dopunu postojećeg normativnog okvira. U slučaju usvajanja i primjene

navedenih normativnih akata, kao i izmjena i dopuna postojećih, došlo bi do daljeg povećanja prihoda društva i povećanja poslovnih aktivnosti Eko-fonda.

Ostvarivanjem prihoda po principu „zagađivač plaća“ shodno važećim zakonima i podzakonskim aktima omogućuje se sufinansiranje programa i projekata zaštite životne sredine i energetske efikasnosti koji imaju za cilj sprečavanje daljeg zagađenja životne sredine, saniranje postojećih zagađenja, te održivo korišćenje prirodnih resursa, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Dakle, **polazišta Programa rada za 2023. godinu** su dosadašnje aktivnosti i stečena iskustva, započete aktivnosti i projekti u prethodnoj godini, uska saradnja i razmjena informacija sa nadležnim ministarstvima, te analiza obaveza koje proističu iz nacionalno-strateških dokumenata. Program rada je objektivian i racionalan, zasnovan prvenstveno na raspoloživim finansijskim sredstvima i kadrovskim potencijalima, pa je shodno tome Eko-fond izvršio i raspored planskih aktivnosti za 2023. godinu kroz sljedeće projektne aktivnosti:

- Projekti zaštite životne sredine;
- Projekti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije;
- Projekti međunarodne i partnerske saradnje.

3.1. PROJEKTI SLUŽBE ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE

Crna Gora se ističe raznolikošću staništa i ekosistema koja se odražava u velikoj biološkoj i genetskoj raznovrsnosti. Očuvanje i zaštita biološke raznovrsnosti predstavlja temeljnu vrijednost i značajan resurs u razvojnoj politici Crne Gore. Uz sve izazove, s jasno definisanim principima i ciljevima te energičnim djelovanjem, životnu sredinu je moguće dugoročno očuvati. Od osobite je važnosti zaštita životne sredine i održivo korišćenje prirodnih resursa, unapređivanje upravljanja životnom sredinom, sprečavanje zagađenja životne sredine, integracija pitanja zaštite životne sredine u druge sektorske politike (turizam, energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo, rudarstvo, saobraćaj itd.), jačanje svijesti i uključivanje javnosti u proces donošenja odluka i sprovođenja mjera, te uloga Eko-fonda u sufinansiranju programa i projekata zaštite životne sredine i klimatskih promjena.

Uloga Eko-fonda je da svojim sredstvima i stručnim radom na projektima iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena daje doprinos ostvarivanju ciljeva postavljenih strateškim i planskim dokumentima Crne Gore, kao i preuzetih međunarodnih obaveza. Jačanjem saradnje s nadležnim ministarstvima, državnim institucijama, nacionalnim parkovima, parkovima prirode i drugim javnim ustanovama, te međusektorskom saradnjom Eko-fond postaje glavni pokretač projekata i aktivnosti koje su usmjerene prema ciljanim istraživanjima, praćenju stanja prirode, očuvanju prirodnih vrijednosti, efikasnom upravljanju prirodom te upotrebi kvalitetnih rješenja za zaštitu prirode. Međusektorskom saradnjom u području zaštite životne sredine, prirode i održivog razvoja, Eko-fond će nastojati da da snažan doprinos podizanju svijesti javnosti o potrebi očuvanja životne sredine i prirode u svim oblicima ekonomskog i društvenog razvoja.

Glavni strateški ciljevi zaštite prirode su: povećati efikasnost osnovnih mehanizama zaštite prirode; smanjiti direktne pritiske na prirodu i podsticati održivo korišćenje prirodnih dobara;

ojačati kapacitete sistema zaštite prirode; povećati znanje i dostupnost podataka o prirodi; podići nivo znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode.

Aktivnosti na realizaciji programskih mjera i ciljeva u oblasti zaštite životne sredine Eko-fond je usmjerio u skladu sa strateškim dokumentima Vlade, ka ispunjenju sljedećih programskih ciljeva:

- Zaštiti i očuvanju biološke raznovrsnosti, posebno kroz uspostavljanje konzervacijskih mjera i zaštita biodiverziteta u zaštićenim prirodnim dobrima;
- Unaprijeđenje infrastrukture u zaštićenim prirodnim dobrima;
- Zaštiti voda u okviru zaštite životne sredine;
- Uređenju i sanaciji komunalnih i divljih deponija otpada;
- Unaprijeđenje monitoringa stanja životne sredine, posebno u cilju zaštite, očuvanju i poboljšanju kvaliteta vazduha i zemljišta, te ublažavanja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača;
- Podsticanju cirkularne ekonomije tj. čistije proizvodnje kroz izbjegavanje i smanjenje nastajanja otpada i emisija štetnih gasova u proizvodnom procesu;
- Uspostavljanju sistema integrisanog upravljanja posebnim kategorijama otpada;
- Podsticanju obrazovnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa i projekata i
- Međunarodnoj saradnji u projektima zaštite životne sredine.

Eko-fond će učestvovati u pripremi i sprovođenju projekata iz oblasti zaštite životne sredine u saradnji sa nadležnim institucijama, nadležnim ministarstima, kao i sa stručnim i naučnim institucijama, te jedinicama lokalne samouprave. **Od ukupno planom predviđenih 2.667.409,00€, koliko će Eko-fond rasporediti za finansiranje programa zaštite životne sredine u 2023. godini, planira se realizacija sljedećih projekata:**

3.1.1. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite

Predmet i cilj projekta: Kad su u pitanju zaštićena područja prirode i ispunjavanje ciljeva radi kojih su proglašena, kao presudan i najvažniji segment nameće se njihovo kvalitetno upravljanje. Međunarodne organizacije za zaštitu prirode kao ključno mjerilo efikasnosti zaštite u takvim područjima uzimaju koncept i kvalitet njihovog institucionalnog upravljanja i viziju dugoročnog plana za obezbjeđivanje stabilnog i dugoročnog sistema njihovog finansiranja. U Crnoj Gori i dalje postoji veliki raskorak između stvarnih finansijskih troškova potrebnih za adekvatno upravljanja pojedinim zaštićenim područjima i njihovih ukupno ostvarenih prihoda, što podrazumijeva prihode iz budžeta i one od vlastitih djelatnosti što dovodi u pitanje mogućnosti ostvarivanja ciljeva radi kojih su osnovani.

Eko-fond će projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite” realizovati u saradnji sa JP „Nacionalni parkovi”, a osmišljen je upravo u cilju jačanja kapaciteta finansijskog upravljanja i održivosti zaštićenih područja, kao i jačanje institucionalnih i individualnih kapaciteta upravljača u cilju unaprijeđenja ekonomičnosti upravljanja zaštićenim područjima, i kako bi se ostvario doprinos održivom društveno-ekonomskom razvoju na lokalnom/nacionalnom nivou. Uspješnost upravljanja pojedinim zaštićenim područjem ogleda se prvenstveno kroz način na koji ono ispunjava zadatke zbog kojih je uspostavljeno. Služba zaštite (fizička i stručna) je temelj očuvanja prirodnih i stvorenih vrijednosti parka i osnov za ostvarivanje zacrtanih ciljeva zaštite životne

sredine zaštićenog područja. U skladu sa unutrašnjim aktima Javnog preduzeća, stručne službe obavljaju sljedeće poslove: monitoringa u oblasti zaštite prirode, kontrola terena, sprečavanje i prijavljivanje nezakonitih radnji, prijavljivanje svih fizičkih promjena u parku, rad na kontrolno-naplatnim punktovima i drugi poslovi u funkciji zaštite i očuvanja prostora. Unutar JP „Nacionalni parkovi“ kontinuirano se radi na jačanju kapaciteta stručne službe, radi kvalitetnijeg obavljanja poslova zaštite, očuvanja i unapređivanja prirodnih i kulturnih vrijednosti nacionalnih parkova, tako da će se realizacijom ovog projekta znatno uticati na podizanje kapaciteta i kvaliteta fizičke i stručne zaštite.

Očekivani rezultati projekta:

- Nabavka vozila za potrebe službe fizičke i stručne zaštite;
- Uspostavljanje kontinuiranog i unaprijeđenog monitoringa flore, faune i funge;
- Uspostavljanje efikasnog sistema fizičke zaštite zaštićenog područja.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i JP „Nacionalni parkovi“

Budžet: 153.000,00€

Iznos subvencije projekta: 130.000,00€

Iznos subvencije koju će dodijeliti Eko-fond za realizaciju ovog projekta je 85% investicije.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.2. Unapređenje komunalne infrastrukture u Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“

Predmet i cilj projekta: Osnovna djelatnost uprave JP „Nacionalnih parkova“ jeste zaštita i očuvanje izvornih prirodnih vrijednosti (geoloških, hidroloških, bioloških), ambijentalne raznolikosti, obezbjeđivanje nesmetanog odvijanja prirodnih procesa, te nadzor nad sprovođenjem uslova i mjera zaštite na zaštićenim područjima. U kontekstu zaštite voda od zagađivanja i sprečavanja negativnog uticaja na kvalitet voda, NP „Skadarskog jezera“ je pokrenula i realizovala projekte ugradnje uređaja za biološki tretman otpadnih voda iz objekata i pratećih sadržaja na zaštićenom prirodnom području. Površinske i podzemne vode Skadarskog jezera pogođene su organskim zagađenjem iz neprečišćenih otpadnih voda iz sela i gradova oko jezera, ali i hemijskim zagađenjem iz industrijskih postrojenja u Crnoj Gori. Cilj ugradnje bioloških uređaja na zaštićenim prirodnim područjima uz kontinuirani monitoring otpadnih voda jeste sprečavanje negativnog uticaja na kvalitet voda i biodiverzitet.

Neriješen sistem kanalizacije i otpadnih voda u zaštićenom području je prijetnja, stoga je potrebno uspostaviti biološki tretman otpadnih voda na zaštićenim prirodnim područjima u cilju zaštite i očuvanja izvornih prirodnih vrijednosti. Kroz projekat je obezbijeđena finansijska podrška upravi Nacionalnog parka „Skadarsko jezero“ za sanaciju i rekonstrukciju bioprečišćivača (biojame) kako bi se smanjio pritisak na vodenu sredinu.

Očekivani rezultati projekta:

- Sanacija i rekonstrukcija bioprečišćivača (biojame) kroz ugradnju separatora i cijevi;
- Smanjenje zagađenja vodene sredine i degradacije biodiverziteta Skadarskog jezera.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i JP „Nacionalni parkovi“

Budžet: 23.530,00€

Iznos subvencije projekta: 20.000,00€

Iznos subvencije koju će dodijeliti Eko-fond za realizaciju ovog projekta je 85% investicije.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.3. Unapređenje katastra zagađivača životne sredine i integracija u Informacioni sistem zaštite životne sredine i razvoj djelatnosti Eko-fonda

3.1.3.1. *Predmet i cilj projekta:*

Osnova za uspostavljanje PRTR registra u Crnoj Gori je Zakon o životnoj sredini u kome je data definicija registra zagađivača. U datom zakonu registar zagađivača – je registar svih vrsta zagađivača životne sredine sa podacima o njihovoj lokaciji, proizvodnim procesima, zagađujućim materijama koje se koriste kao sirovina ili nastaju kao poluproizvod, proizvod ili nusproizvod, dinamici ispuštanja zagađujućih materija, mjestima ispusta, načinu i postupku njihovog uklanjanja.

Podaci o emisijama su od vitalnog značaja za razumijevanje zagađenja životne sredine i imaju centralnu ulogu u donošenju odluka o životnoj sredini. Kreatorima politike su potrebni podaci o emisijama prije svega, kao inputi za analize scenarija i analize tipa „šta ako“. Praćenje i izvještavanje o podacima o emisijama je zbog toga uvedeno u nekoliko instrumenata politika na različitim nivoima kreiranja politike.

Tokom proteklih nekoliko decenija, registri ispuštanja i prenosa zagađivača (PRTR) su se pojavili kao važan novi alat. Omogućavanje pristupa javnosti informacijama o zagađujućim emisijama tj. PRTR registri zagađivača podižu svijest o glavnim izvorima prijetnji po zdravlje i životnu sredinu i omogućavaju javnosti da igra efikasniju ulogu u uticaju na procese donošenja odluka u vezi sa takvim prijetnjama. Nastalo povećanje transparentnosti stvara dodatnu odgovornost i pritisak na kompanije da smanje „teret“ zagađenja koji proizilazi iz njihovih aktivnosti.

Registar ispuštanja i prenosa zagađujućih materija će biti javno dostupan registar koji sadrži informacije o ispuštanjima (emisijama) iz objekata u životnu sredinu, i transferima u druge objekte, definisanog skupa zagađujućih materija iz određenih specificiranih aktivnosti. Informacije sadržane u PRTR-u se generišu kroz obavezno periodično izvještavanje, od strane objekata odgovornih za aktivnosti koje dovode do ispuštanja i prenosa zagađujućih materija. Podaci iz PRTR registara treba da budu dostupni putem interneta i pretraživi prema pojedinačnom objektu, vlasniku/operatoru, vrsti zagađivača, vrsti aktivnosti i medijumu životne sredine (vazduh, voda, zemljište).

Očekivani rezultati projekta:

- Razviti adekvatne IT alate (softwere i hardware), koji treba da omoguće:
 - adekvatno čuvanje i statističku obradu dostupnih podataka,
 - online podnošenje prijave za upis u registar,
 - podršku za uspostavljanje sigurne veze sa EU bazama podataka.
- Identifikacija svih potencijalnih industrijskih zagađivača.
- Sprovođenje obuka o upotrebi kreiranog softvera i primjenu metodologije za pripremu katastra zagađivača.

- Izrada uputstva za korišćenje softverskog alata.
- Kreiranje uputstva i informativnih listova za industrijske zagađivače.
- Kreiranje obrasca za prijavljivanje u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine ("Službeni list Crne Gore", br. 045/17), tako da se omogući online prijava u katastar.
- Sprovođenje edukacija za operatere industrijskih postrojenja.
- Sprovođenje edukacija za nadležne institucije (MEPPU, AZPŽS, UIP).

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.3.2 Razvoj djelatnosti Eko-fonda

3.1.3.2. *Predmet i cilj projekta:* Postizanje sistemskog i cjelovitog očuvanja kvaliteta svih komponenti životne sredine, očuvanje biodiverziteta, racionalno korišćenje prirodnih resursa i energije kao osnovnih uslova održivog razvoja, a sve u cilju postizanja osnovnog prava građana na čistu i zdravu životnu sredinu. Svojim radom Eko-fond teži da postane prepoznatljiv subjekat koji će finansijskom i tehničkom podrškom kroz razvoj projekat razvoja djelatnosti Eko-fonda doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja, kao i drugih relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata iz oblasti zaštite životne sredine i energetsko-klimatske oblasti i postati poželjan partner domaćim i međunarodnim institucijama, te se pokazati kao institucija koja nudi povoljno radno okruženje, okuplja obrazovan i stručan kadar u obavljanju svoje djelatnosti.

Očekivani rezultati projekta

- Ojačani kapaciteti Eko-fonda kroz unapređenje prikupljanja, provjere, sprovođenja i izvještavanja projekata iz oblasti djelokruga rada Fonda;
- Unapređenje stanja životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina, zaštićenih područja;
- Očuvanje i poboljšanje stanja kvaliteta vazduha;
- Izrada planova, programa, studija i projektne dokumentacije iz oblasti djelokruga rada Fonda;
- Povećana svijest javnosti o značaju zaštite životne sredine;
- Evidentiranje većeg broja zagađivača, veći broj izdatih rešenja;
- Uspostavljanje unaprijeđenog sistema naplate potraživanja;
- Sredstva od eko-naknada ulagati u razvoj Eko-fonda i na taj način rešavati probleme iz djelokruga rada Fonda.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 297.409,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.4. Izrada glavnog projekta i revidovanog glavnog projekta pretvaranja biogasa u električnu energiju na regionalnoj deponiji „Možura“ d.o.o. - Bar

Predmet i cilj projekta: Postrojenje za energetska iskorišćenje komunalnog otpada i deponijskog gasa je kogeneracionog tipa i namijenjeno je za proizvodnju električne i toplotne energije iz komunalnog otpada i deponijskog gasa koji nastaje iz tijela deponije komunalnog otpada „Možura”. Proizvedena toplotna energija će se koristiti za sistem daljinskog grijanja u postojećem sistemu, dok će električna energija biti isporučena u postojeći elektrodistributivni sistem.

Deponijski biogas proizveden na deponiji koji bi sadržavao 50% metana -CH₄ sagorijevanjem 1Nm³ daje na baklji 4,30 kW. Iskorišćenjem 1Nm³ u kogeneratoru moguće je dobiti 2,10 kWh električne i 2,15 kWh toplotne energije što pri maksimalnoj projektovanoj proizvodnji gasa od 495,2 Nm³/h iznosi 1,040 MWh električne i 1,065 MWh toplotne energije. Navedene količine jasno upućuju na opravdanost izgradnje postrojenja za kogeneraciju za proizvodnju toplotne i električne energije u cilju valorizacije energije koja se proizvodi razgradnjom otpada.

Očekivani rezultati projekta:

Korišćenjem otpada i deponijskog gasa za proizvodnju energije u regulisanim uslovima i uz korišćenje adekvatne opreme za prečišćavanje dimnih gasova, eliminisala bi se nekontrolisana emisija štetnih materija sa postojeće deponije, a proizvedena energija bi bila CO₂ neutralna. Zbog toga, ovaj projekat ima:

- Pozitivan efekat na zdravlje ljudi i kvalitet životne sredine;
- Utiče na smanjenje količine otpada koji se trajno deponuje;
- Utiče na smanjenje potrebne površine zemljišta za deponovanje otpada;
- Utiče na povećanje iskorišćenja korisnih materijala iz komunalnog otpada;
- Utiče na smanjenje emisija štetnih materija u prirodne recipijente, i dr.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i regionalna deponija „Možura” d.o.o.

Budžet: 50.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.1.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalnih samouprava za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije”)

Predmet i cilj projekta: Predmet ovog javnog konkursa je dodjela bespovratnih sredstava jedinicama lokalne samouprave za realizaciju projekata uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divljih deponija”) kao podsticaj mjeri eliminacije nelegalnog načina

odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta ("divljih deponija") koja je propisana Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže.

Sistem upravljanja otpadom mora se voditi načelom hijerarhije upravljanja otpadom koje predstavlja redosljed prioriteta u praksi upravljanja otpadom: sprečavanje nastanka otpada, smanjenje količine proizvedenog otpada, ponovna upotreba otpada, reciklaža, obnavljanje energije i, na kraju, odlaganje na sanitarne deponije. Ovom hijerarhijom utvrđeno je da je odlaganje otpada jposlijednji korak u upravljanju otpadom, i da se treba vršiti samo onda kada druge opcije nisu, zbog određenih ograničenja, moguće. Veliki problem svih lokalnih samouprava je postajanje neuređenih („divljih”) deponija na kojima se odlaganje otpada uglavnom sprovodilo nekontrolisano, odnosno ne sprovode se mjere kojima se smanjuje njegov štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Stoga, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže u okviru Lokalnih akcionih planova upravljanja otpadom definisana je eliminacija nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta („divljih deponija”).

Upravljanje otpadom ima uticaj na sve komponente životne sredine, ekonomiju, raspoloživu količinu resursa, klimatske promjene, ljudsko zdravlje i sociološke aspekte. Briga o zaštiti životne sredine, kao i kontrola zagađenja životne sredine jedan je od ključnih doprinosa za očuvanje i unapređenje zdravlja ljudi.

Očekivani rezultati projekta:

- Saniranje „divljih deponija”;
- Zaštita svih segmenata životne sredine, te sprečavanja negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu;
- Podizanje svijesti javnosti o uspostavljanju održivog sistema upravljanja otpadom i njegovo konstantno unaprjeđivanje.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave.

Budžet: Sredstva koja se dodjeljuju po ovom javnom konkursu od strane Eko-fonda iznose 300.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.1.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom

Predmet i cilj projekta: U cilju ostvarivanja ciljeva i mjera propisanih Državnim planom upravljanja otpadom Crne Gore te shodno Zakonu o upravljanju otpadom, a u svrhu uspostavljanja cjelovitog sistema upravljanja otpadom, Fond za zastitu životne sredine će dodjeliti bespovratna sredstva za nabavku komunalne opreme i uređaja za upravljanje otpadom jedinicamalokalne samouprave/privrednim društvima registrovanim za pružanje komunalnih usluga.

Svrha ovog Javnog poziva je kvalitetniji, postojaniji i ekonomski efikasniji sistem upravljanja komunalnim otpadom u skladu s načelima održivog razvoja, zaštite životne sredine i prirode i zaštitom javnog interesa te podsticanja unaprijeđenja sistema odvojenog prikupljanja otpada unutar lokalnih zajednica.

Cilj ovog Javnog poziva je nabavka komunalne opreme i uređaja kojom bi se unaprijedio sistem odvojenog sakupljanja otpada koji uključuje i posebne kategorije otpada i na taj način smanjio bi se udio biorazgradivog komunalnog otpada u nastalom miješanom komunalnom otpadu. Specifični ciljevi javnog konkursa su poboljšanje kvaliteta i efikasnosti pružanja usluga sakupljanja i transporta komunalnog otpada, razvijanje sistema primarne selekcije otpada u lokalnim samoupravama, kao i doprinos implementaciji lokalnih planova upravljanja otpadom.

Projekat podrazumijeva ulaganja u poboljšanje ukupnog sistema upravljanja otpadom u smislu primarnog odvajanja otpada i korišćenja njegovih vrijednih svojstava radi smanjenja količina otpada koji se odlaže na deponije, podrška jačanju reciklažnih aktivnosti, kao i uspostavljanje sistema za registrovanje količina otpada koje se primaju na odlagališta i monitoring. Prioritetni projekti shodno ovom Javnom konkursu su oni koji se odnose na: a) nabavku i postavljanje vaga na ulazu na odlagališta sa pratećim softverom; b) formiranje zelenih ostrva radi podsticanja selekcije otpada na mjestu nastanka; c) projektovanje, izgradnja i/ili opremanje reciklažnih dvorišta; d) sufinansiranje razvoja reciklažne djelatnosti; e) namjenska, ekološki prihvatljiva, vozila za odvojeno prikupljanje i transport selektovanog otpada; f) nabavke polu-podzemnih i podzemnih kontejnera sa montažom, raznih zapremina; g) kanti za odvojeno prikupljanje papira, plastike, stakla, biootpada i reciklabilnog otpada; h) nabavki ostalih vrsta kanti, posuda, korpi i sl., koje služe u svrhu odvojenog prikupljanja otpada; i) izgradnja pogona za kompostiranje organskog i bio otpada; j) sufinansiranje proizvodnje energenta iz otpada.

Očekivani rezultati projekta:

- Uspješnost sprovođenja primarne selekcije na prvom mjestu zavisi od infrastrukture (kante, kontejneri, vozila za sakupljanje i transport otpada, reciklažna dvorišta). Ukoliko je infrastruktura obezbijedena, odgovornost za uspješnost leži na svijesti stanovništva i privrednih subjekata o važnosti i dobitima koje primarna selekcija otpada donosi i društvu i pojedincima, ali i na cjelokupnom sistemu upravljanja otpadom u domenu sakupljanja i daljeg tretmana otpada.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave/komunalna preduzeća.

Budžet: Sredstva koja će Eko-fond dodijeliti po javnom konkursu, iznose 300.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.7. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte zaštite, očuvanja i unaprijeđenja životne sredine organizacijama civilnog društva

Predmet i cilj projekta: Predmet javnog poziva je sufinansiranje projekata organizacija civilnog društva iz područja zaštite i unaprijeđenja životne sredine, i to:

- Ekološko preduzetništvo (spriječavanja nastanka otpada i ponovne upotrebe-cirkularna ekonomija);
- Ekološki aktivizan kroz organizaciju ekoloških akcija čišćenja (podmorja, obala rijeka, urbanih sredina, speleoloških objekata, zaštićenih područja itd.) i obilježavanja važnih ekoloških datuma;
- Podizanje svijesti javnosti o značaju zaštite svih segemnata životne sredine, prilagođavanja na klimatske promjene i izradu informativno-edukativnih materijala;
- Unapređenje stanja životne sredine i prostora urbanih i ruralnih sredina i zaštićenih područja, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, zemljišta, voda i mora te ublažavanje klimatskih promjena (smanjenje gasova staklene bašte) i zaštitu ozonskog omotača.

Ciljevi projekta će se postići realizacijom sljedećih aktivnosti: izrade planova, programa, studija i projektne dokumentacije iz oblasti zaštite životne sredine, a kojima se stvaraju preduslovi za: pomoć pri implementaciji strateških nacionalnih dokumenata, apliciranje i podsticanje programa za finansiranje po osnovu sporazuma i grantova iz domaćih i međunarodnih fondova, kao i preduslov za povoljne kreditne linije; organizovanje različitih tematskih radionica za obezbjeđivanje efikasnog upravljanja zaštićenim područjima, kao što su radionice za pripremu finansijskih planova za upravljanje, za monitoring biodiverziteta u ovim područjima, razvoj održivih vidova turizma, zatim radionice za definisanje operativne kontrole i nadzora, dozvoljenih aktivnosti unutar zaštićenog područja, itd.

Očekivani rezultati projekta:

- Povećana svijest javnosti i uključivanje građana u procese reformi u oblasti životne sredine što u velikoj mjeri doprinosi efikasnijem očuvanju životne sredine;
- Bolje planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine uz stalno uključivanje zainteresovanih strana;
- Sprovođenje kampanja za zaštitu životne sredini;
- Veća vidljivost i uticaj organizacija civilnog društva koje se bave životnom sredinom;
- Uspostavljena održiva saradnja između Eko-fonda i nevladinog sektora.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i civilni sektor.

Budžet: Ukupan iznos sredstava koji će biti dodjeljen po ovom Javnom konkursu iznosi 60.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.1.8. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina

Predmet i cilj projekta: U cilju unapređenja uslova življenja građana i podizanja svijesti o značaju zelenih površina i životne sredine, Eko-fond će putem subvencija stimulisati lokalne samouprave u projektima koji se tiču uređenja i ozelenjavanja zelenih površina, kako bi se smanjilo zagađenje vazduha, naročito u urbanim zonama, gdje je zagađenost vazduha najveća. Formiranje zelenih koridora će vizuelno i funkcionalno uticati na smanjenje nivoa buke a i zagađenja vazduha u životnoj sredini.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i jedinice lokalne samouprave

Budžet: 300.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.9. Prihvatište za životinje

Predmet i cilj projekta: Projekat izgradnje prihvatilišta za životinje na teritoriji Glavnog grada Podgorice, u značajnoj mjeri doprinijeće smanjenju broja pasa lualica, kao i drugih životinja, na ulicama, i predstavljaće mjesto za prihvatanje životinja koje su predmet ilegalne trgovine. Takođe, izgradnjom prihvatilišta sa pripadajućom komunalnom infrastrukturom smanjiće se i količina životinjskog otpada, doći će do smanjenja broja životinjskih leševa po ulicama i smanjenja potencijalnih izvora zaraze. Agencija za zaštitu životne sredine dobila je urbanističko tehničke uslove od Sekretarijata za komunalne poslove Glavnog grada, a kojima se bliže opisuju uslovi izgradnje navedenog prihvatilišta. Radi se o privremenom objektu u Zoni VI, KO Doljani, sa sanitarnim blokom, priključkom na kanalizacionu infrastrukturu i lokacijom za pokopavanje uginulih životinja.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine

Budžet: 4.500.000,00€ - 5.000.000,00€

Iznos subvencije projekta: 500.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.10. Opština Ulcinj-Port Milena, čišćenje i sanacija

Predmet i cilj projekta: Port Milena je sa okolnim močvarama prirodni i biološki nerazdvojni dio Skadarskog jezera i rijeke-delte Bojane koja figurira kao mogući prekogranični rezervat biosfere pod zaštitom UNESCO-a, program „Čovjek i biosfera”, što je najveći stepen zaštite. Decenijama je predstavljala sigurno utočište za brodove i najveće mrijestilište ribe na Mediteranu, a danas sa svojim kalimerama (jedinstvenim kućicama sa mrežama sa izlov ribe) svjedoči o jednom prošlom vremenu. Obale Port Milene su uzurpirane nasipanjem šuta, zemlje, ispuštanjem otpadnih komunalnih voda iz okolnih objekata i na taj način je kanal-laguna postala velika septička jama. Cilj je čišćenje i sanacija kanala Port Milene.*Nosioci aktivnosti:* Fond za zaštitu životne sredine i Opština Ulcinj

Budžet: 200.000,00€

Očekivani rezultati projekta:

- Očišćen i saniran kanal Port Milene

- *Opasan otpad skladišten na adekvatnom mjestu u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom*

Financijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.1.11. AC cijevi - Procon, izrada Studije izvodljivosti za projekat „Zamjena azbestno-cementnih cijevi u Crnoj Gori”

Predmet i cilj projekta: Najveći nedostatak postojećeg vodovodnog sistema u Crnoj Gori je dotrajalost mreže. Cjevovodi su u dosta lošem stanju, naročito djelovi vodovodne mreže od azbestno-cementnih cijevi. U distributivnoj mreži lokalnih vodovoda zastupljene su sve vrste cijevi, od čega je najviše azbestno-cementnih cijevi i cijevi od plastičnih masa, a prisutne su i pocinčane i livenoželjezne cijevi. Ova raznolikost cijevnog materijala dodatno otežava održavanje mreže iz razloga što su azbestno-cementni cjevovodi problematični i zbog velike krтости i problematičnog zaptivanja na spojevima cijevi, zbog čega su na ovim vrstama cjevovoda česta oštećenja. Zamjenom ovih cjevovoda novim cjevovodima savremenih cijevnih materijala (npr. duktil), riješio bi se problem gubitaka na mreži i povećala bi se pouzdanost vodovodnog sistema.

Ukupna procijenjena dužina azbestno-cementnih cijevi u kompletnoj vodovodnoj mreži Crne Gore iznosi aproksimativno 614 km. Ove cijevi su starosti od preko 50 godina i često pucaju usled visine prosječnog pritiska vode, što dovodi do ogromnih gubitaka na mreži i ugrožava zdravstvenu bezbjednost građana.

Dotrajalost vodovodne infrastrukture je jedan od najvećih uzročnika izraženog problema neprihodovane vode, koja u prosjeku, prema Godišnjem izvještaju o poređenju indikatora poslovanja vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti za 2020. godinu Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, iznosi 67,14%. Prema podacima iz Izvještaja o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti za 2020. godinu, vrijednost gubitaka je cca 49 miliona eura. Dotrajalost vodovodne mreže izaziva veliki broj kvarova, koji su po kilometru mreže, po Vodovodnom Društvu u 2018. godini iznosili 3.56, dok su se u 2019. godini uvećali i iznosili 4.03, odnosno 5.07 u 2020. godini, po izvještaju Regulatorne agencije. Veliki gubici u vodovodnoj mreži, i pored izdašnosti vodoizvorišta, česti su uzročnik prekida u vodosnabdijevanju, a dovode i do restrikcija u sezoni hidrološkog minimuma.

Kako bi se ostvarili potrebni preduslovi za unapređenje stanja u oblasti vodosnabdijevanja, realizacija ovog projekta je u skladu sa nacionalnim strateškim dokumentima, kao što su „Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine”, „Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore (Revizija i ažuriranje) “ i Akcioni plan za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – životna sredina i klimatske promjene. Realizacijom projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi se stvaraju pretpostavke za pouzdaniji rad lokalnih sistema za vodosnabdijevanje, smanjenje gubitaka na mreži i urednije vodosnabdijevanje, odnosno doprinosi se modernizaciji i uspostavljanju sveobuhvatnog i funkcionalnog sistema vodosnabdijevanja, a samim tim i do funkcionalne i finansijske stabilnosti vodovodnih društava.

U okviru implementacije projekta „Unapređenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cjevovoda na području Crne Gore“ potpisan je ugovor između Eko-fonda i DOO Project Consulting, a u cilju obezbjeđenja podrške u postupku izrade Studije izvodljivosti. Naime, kroz IPA II finansijski sporazum angažovan je PPF Konsultant i to na projektu „Podrška u pripremi projekata u sektoru zaštite životne sredine i klimatskim promjenama“ a koji će pripremiti Studiju izvodljivosti za projekat zamjene azbestno-cementnih cijevi u Crnoj Gori. S tim u vezi, Eko-fond i PROCON zajednički će definisati obim rada konsultanta, Projektni zadatak i ostale relevantne aktivnosti kako bi se stvorili preduslovi za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za zamjenu azbestno-cementnih cijevi.

Procijenjena vrijednost projekta iznosi: 142.410.000,00€. Ova vrijednost je preuzeta iz Projektnih identifikacionih formulara (PIF), ali u skladu sa trenutnim cijenama materijala i energenata na tržištu, ova vrijednost će biti značajno uvećana, što će biti poznato nakon izrade Studije izvodljivosti sa Cost-benefit analizom.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i PROCON

Budžet: 30.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.12. Klinički Centar Crne Gore, obrada medicinskog otpada

Predmet i cilj projekta: Upravljanje medicinskim otpadom podrazumijeva razvrstavanje na mjestu nastanka, sakupljanje, prevoz, skladištenje, obradivanje i odlaganje medicinskog otpada, odnosno skup svih aktivnosti i mjera propisanih Zakonom o upravljanju otpadom. Zbog svoje specifičnosti i potencijalno negativnog uticaja na kvalitet životne sredine i zdravlje ljudi, efikasno upravljanje medicinskim otpadom je od izuzetne važnosti. Klinički centar Crne Gore je do sada preduzeo niz mjera, u cilju uspostavljanja integrisanog sistema upravljanja medicinskim otpadom i realizacije aktivnosti, predviđenih Nacionalnom strategijom o upravljanju medicinskim otpadom i Pravilnikom o uslovima, načinu i postupku obrade medicinskog otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 49/12), kao i sklopio ugovor sa koncesionarom koji ima obavezu da sakuplja, transportuje, obrađuje i sterilise generisani medicinski otpad. U cilju smanjenja troškova za zbrinjavanje medicinskog otpada, Odjeljenje za bolničku epidemiologiju Kliničkog centra Crne Gore planira da angažuje zdravstveno-sanitarnog i ekološkog inspektora koji će nadgledati process zbrinjavanja i tretmana medicinskog otpada. Pored smanjenja sopstvenih troškova, KCCG planira da, u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, usluge tretmana medicinskog otpada ponudi i drugim zdravstvenim institucijama čime bi se eventualno stekli uslovi za dalja ulaganja u infrastrukturu. Procijenjeno je da će nabavkom opreme KCCG na trogodišnjem nivou uštedjeti oko 1.518.332,00€, obzirom da trenutno izdvajaju oko 680.360,00€ godišnje, a posjedovanjem opreme za tretman otpada, godišnji troškovi bi iznosili oko 12.730,97€. Takođe, kontinuiranom edukacijom zaposlenih i pravilnim odlaganjem otpada obezbijedilo bi se i značajno smanjenje količina medicinskog otpada. Pored stručnog kadra koji bi bio obezbijeđen iz Instituta za javno zdravlje, neophodno je obezbijediti sredstva za nabavku opreme za tretman medicinskog otpada.

Očekivani rezultati:

- Nabavljena oprema za tretman medicinskog otpada;
- Kontinuirana edukacija zaposlenih KCCG o pravilnom odlaganju otpada;
- Ušteda oko 1.500.000,00€ za tri godine;
- Smanjenje količine medicinskog otpada.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i KCCG

Budžet: 475.192,00€

Iznos subvencije projekta: 200.000,00€

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.1.13. Izrada lokalnog plana zaštite životne sredine i lokalnog energetskeg plana-Opština Zeta

Predmet i cilj projekta: Lokalni plan zaštite životne sredine predstavlja jedan od polaznih dokumenata u procesu definisanja strateškog razvoja opštine Zeta i zasniva se na sistematizovanju činjenica i zvaničnih informacija o stanju životne sredine i utvrđivanju prioriteta za rješavanje najznačajnijih problema u svrhu poboljšanja kvaliteta životnog ambijenta. Shodno Zakonu o životnoj sredini lokalne samouprave su u obavezi da donesu Lokalni plan zaštite životne sredine kojim se uspostavlja ciljevi i zadaci od značaja za zaštitu životne sredine i održivi razvoj u skladu sa lokalnim specifičnostima i lokalnim problemima. Imajući u vidu da je Zeta najmlađa crnogorska opština, još uvijek ne posjeduje potrebnu dokumentaciju kako bi se realizovale značajne investicije u oblasti zaštite životne sredine, a izrada Lokalnog plana zaštite životne sredine bi predstavljao osnov za definisanje pravaca budućeg razvoja i samim tim neophodnih investicija za ostavriavanje kratkoročnih i dugoročnih ciljeve zaštite životne sredine. Takođe, shodno članu 37 stav 5 Zakona o životnoj propisana je obaveza da je organ lokalne uprave nadležan za poslove životne sredine dužan da Agenciji za zaštitu životne sredine dostavi Plan u roku od mjesec dana od dana donošenja Plana. Imajući u vidu navedeno, Eko-fond će sufinansirati izrade ovih dokumenta u cilju stvaranja osnova za ispunjavanje mjera zaštite životne sredine, kao i mjera prilagođavanja na negativne uticaje klimatskih promjena u opštini Zeta.

Očekivani rezultat: Pripremljen Lokalni plan zaštite životne sredine i lokalni energetskeg plan.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Opština Zeta.

Budžet: 10.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal.

3.1.14. Izrada projektnog zadatka-sanacija Plavskog jezera

Predmet i cilj projekta: Plavsko jezero predstavlja najveće ledničko jezero u Crnoj Gori i jedan je od najznačajnijih resursa opštine Plav. Usljed nebrige i različitih antropogenih

faktora, jezero je u velikoj mjeri ugroženo pa postoji mogućnost da u narednih nekoliko godina postane močvara, a što bi se moglo smatrati ekološkom katastrofom. Zato je država u Kapitalnom budžetu za tekuću godinu predvidjela sredstva za izradu Glavnog projekta revitalizacije Plavskog jezera, a za šta je neophodno pripremiti Projektni zadatak. Kako je opština Plav limitirana u pogledu stručnog kadra koji može pripremiti kvalitetan Projektni zadatak, neophodno je angažovati konsultanta koji će pripremiti Projektni zadatak za izradu Glavnog projekta zaštite i revitalizacije plavskog jezera. Opština Plav izdala je urbanističko tehničke uslove, pa je preostali korak angažman konsultanta, a za šta je neophodno obezbijediti sredstva u iznosu od 10.000,00€.

Očekivani rezultat:

- Pripremljen Projektni zadatak za izradu Glavnog projekta zaštite i revitalizacije Plavskog jezera .

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i Opština Plav

Budžet: 10.000,00€

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Projekat se u cjelosti finansira sredstvima Eko-fonda.

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal.

3.1.15. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za projekte proizvodnje medijskih sadržaja iz oblasti životne sredine i klimatskih promjena

Predmet i cilj javnog konkursa: Predmet Javnog konkursa je dodjela bespovratnih sredstava (subvencija) za projekat proizvodnje audio-vizuelnih medijskih sadržaja iz oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promjena koji doprinose podizanju ekološke svijesti i informisanosti građana o značaju zaštite, očuvanja i unaprijeđenja životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena.

Očekivani rezultati projekta:

- Podizanje svijesti javnosti i uključivanje građana u procese reformi u oblasti životne sredine što u velikoj mjeri doprinosi efikasnijem očuvanju i zaštiti životne sredine;
- Bolje planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine uz stalno uključivanje zainteresovanih strana;
- Sprovođenje kampanja za zaštitu životne sredine;
- Veća vidljivost i uticaj institucija i organizacija koje se bave životnom sredinom.

Nosioci aktivnosti: Fond za zaštitu životne sredine i nezavisni proizvođači, odnosno fizička i pravna lica koja su registrovana za proizvodnju audiovizuelnih usluga ili pravna lica koja u Statutu imaju utvrđenu djelatnost proizvodnje audio-vizuelnih dijela, odnosno programskih sadržaja.

Budžet: Ukupan iznos sredstava koji će biti dodjeljen po ovom Javnom konkursu iznosi 60.000,00€.

Vremenski okvir trajanja projekta: II- IV kvartal

3.2. PROJEKTI SLUŽBE ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Crna Gora, kao članica Energetske zajednice i kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, obavezala se da će ispuniti i ciljeve Energetske zajednice i Evropske unije iz područja obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti i smanjenja gasova sa efektom staklene bašte. Kao članica UN-a, potpisivanjem Pariskog sporazuma, obavezala se da će se pridružiti ostatku međunarodne zajednice i smanjiti emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Ubrzavanje djelovanja u oblasti adaptacije na klimatske promjene i na ublažavanju njihovih posljedica od ključnog je značaja. Doprinos Crne Gore naporima međunarodne zajednice u borbi protiv klimatskih promjena je iskazan kroz namjeravani nacionalno utvrđeni doprinos smanjenju emisija gasova s efektom staklene bašte, jeste najmanje 30% u periodu do 2030. godine u odnosu na nivo emisija u baznoj 1990. godine.

Da bi se ove obaveze ispunile i postigli zadati ciljevi, Crnu Goru čeka dalje usklađivanje energetske i klimatske politike. Integriranje pitanja životne sredine u ambiciozne razvojne i energetske politike i strategije predstavlja jedan od najvećih izazova.

Shodno preuzetim obavezama Crne Gore po osnovu članstva u Energetskoj zajednici, Ministarstvo kapitalnih investicija ima obavezu usklađivanja strateškog i planskog okvira u oblasti energetike sa EU praksom, a što podrazumijeva i značajnu intervenciju na dosadašnjem pristupu, te je pristupilo izradi integrisanog Nacionalnog plana energetike i klimatskih promjena, koji ima za cilj da obuhvati pet dimenzija Energetske unije: energetska sigurnost, unutrašnje energetske tržište, energetska efikasnost, dekarbonizacija ekonomije i istraživanje, inovacija i konkurentnost. Isti treba sveobuhvatno da definiše i pruži jasne smjernice za dalji razvoj te definiše mjere i razvojno-projektne aktivnosti koje bi Eko-fond kao institucija koja ima značajnu ulogu u finansiranju u predstojećem periodu i implementirati.

Kako je i definisano Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine smanjenje treba ostvariti opštim povećanjem energetske efikasnosti, unapređenjem industrijskih tehnologija, povećanjem učešća obnovljivih izvora energije i modernizacijom u sektoru proizvodnje energije.

Nacionalna Strategija upravljanja kvalitetom vazduha takođe prepoznaje pet ključnih oblasti koje neposredno utiču na klimatske promjene i emisije GHG², kao što su: energetika, industrija, saobraćaj, poljoprivreda i šumarstvo.

Akcionim planom energetske efikasnosti data je elaboracija načina ispunjavanja ključnih obaveza iz relevantnih EU direktiva za oblast energetske efikasnosti koje su podijeljene po sektorima, na sljedeći način:

- Horizontalne EE mjere,
- EE mjere u zgradama,
- EE mjere za domaćinstva,

² GHG, eng. greenhouse gases – gasovi sa efektom staklene bašte

- EE mjere za javni sektor,
- EE mjere za sektor komercijalnih usluga i sektor industrije,
- EE mjere za sektor transporta,
- EE mjere na strani ponude energije (transformacija, prenos i distribucija).

Sektor saobraćaja trenutno je odgovoran za 20% nacionalnih emisija gasova sa efektom staklene bašte, koji će prema predviđanjima dalje rasti, i do 2030. godine činiti do 30% nacionalnih emisija. Da bi se usporio i na kraju preokrenuo taj trend, elektrifikacija i rješenja za e-mobilnost su ključni faktori koji će doprinijeti smanjenju GHG emisija u tom sektoru.

U oblasti saobraćaja, mjere definisane nacionalnim planovima za unapređenje kvaliteta vazduha se odnose na smanjenje intenziteta saobraćaja, biranje čistijih i održivih alternativa za sektor saobraćaja, sa dugoročnom vizijom smanjenja emisija ugljen-dioksida u saobraćaju.

Upotreba automobila uzrokuje emitovanje štetnih gasova koji narušavaju kvalitet vazduha u gradovima i imaju stalan negativan uticaj na ozonski omotač i klimatske promjene. Planovi održive mobilnosti usmjereni su ka atraktivnijoj i kvalitetnijoj urbanoj sredini, poboljšanju bezbjednosti, smanjenju zagađenja vazduha i smanjenju buke, snižavanju emisija gasova sa efektom staklene bašte i, u krajnjem, smanjenju potrošnje energije. Cilj je smanjenje udjela drumskog saobraćaja u ukupnim nacionalnim emisijama gasova sa efektom staklene bašte, što će se postići stvaranjem održivog, inkluzivnog sistema saobraćaja uz dostizanje uravnotežene zastupljenosti i širu upotrebu električnih i hibridnih vozila. Takođe, u vezi sa putnom infrastrukturom, rasvjeta na saobraćajnicama ima veliku potrošnju električne energije te je u tom dijelu prepoznat potencijal uštede električne energije zamjenom sijalica novim energetski efikasnijim svjetiljkama.

Eko-fond će u 2023. godini u cilju ispunjenja strateških mjera i politika u borbi protiv klimatskih promjena, nastaviti sa podsticajima prema građanima i privredi koji se odnose na nabavku novih električnih i hibridnih vozila, takođe usmjeriće finansijsku podršku za nabavku i održivih transportnih rješenja i e-mobilnost u javnom sektoru, energetski efikasniju razvjetu na saobraćajnicama, kao i podsticanje energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u individualnim stambenim, poslovnim objektima i lokalnim samoupravama.

3.2.1. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za javni sektor

Predmet i cilj projekta: Javni sektor ima važnu ulogu u promovisanju e-mobilnosti, a dodjela sredstava od Eko-fonda omogućava mu da stvori finansijski opravdano ulaganje da tako aktivno doprinosi konceptu i promovisanju e-mobilnosti u njegovoj ranoj fazi razvoja. Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda za javni sektor se nastavlja i u 2023. godini. Korisnicima iz javnog sektora potrebno je obezbjediti finansijsku podršku za nabavku jednog ili više električnog i/ili hibridnog vozila. Predlaže se da podsticaji ne prelaze 50% opravdanih troškova. Kategorije vozila koje bi bile obuhvaćene javim konkursom su L, M1 i N1.

Očekivani rezultati projekta: realizovani finansijski podsticaji za nabavku ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera koje imaju direktan uticaj na

poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore. Povećan broj upotrebe zelenih vozila u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 200.000,00€

Maksimalan iznos subvencije po vozilu: do 5.000,00€

Ukupno: minimum 40 subvencionisanih vozila

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.2. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica

Predmet I cilj projekta: Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda za fizička lica bi se nastavila i u 2023. godini te i ulaganje koje aktivno doprinosi konceptu e-mobilnosti. Fizičkim licima potrebno je omogućiti nabavku jednog električnog ili hibridnog vozila, uz definisani maksimalan iznos sufinansiranja (udio u opravdanim troškovima, odnosno maksimalan iznos subvencije po korisniku). Predlaže se da podsticaji ne prelaze 5.000,00€ po vozilu.

Očekivani rezultati projekta: realizovani finansijski podsticaji za nabavku ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera koje imaju direktan uticaj na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore. Povećan broj upotrebe zelenih vozila u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Maksimalan iznos subvencije po vozilu: do 5.000,00€

Ukupno: minimum 20 subvencionisanih vozila

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.2.3. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu

Predmet I cilj projekta: Dodjela podsticajnih sredstava u vidu subvencija od strane Eko-fonda za privredu će se nastaviti u 2023. godini i ulaganje koje aktivno doprinosi konceptu e-mobilnosti. Potrebno je omogućiti privrednicima nabavku maksimalno do 4 električna ili hibridna vozila, uz definisani maksimalan iznos sufinansiranja (udio u opravdanim troškovima, odnosno maksimalan iznos subvencije po korisniku). Predlaže se da podsticaji ne prelaze 5.000,00€ po vozilu. Naime, ozelenjavanje voznog parka u privatnom sektoru dopriniće razvoju e-mobilnosti.

Očekivani rezultati projekta: realizovani finansijski podsticaji za nabavku ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera koje imaju direktan uticaj na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje

emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore. Povećan broj upotrebe zelenih vozila u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Maksimalan iznos subvencije: do 5.000,00€ po vozilu

Ukupno: minimum 20 subvencionisanih vozila

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.2.4. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema na objektima lokalnih samouprava, ugradnja/zamjena kotlova

Predmet i cilj projekta: Lokalne samouprave imaju značajne nadležnosti u sprovođenju energetske politike, uzimajući u obzir i činjenicu da lokalna administracija ima ključnu ulogu u potrošnji električne energije u javnim objektima i sistemima na svojoj teritoriji, postavljenjem fotonaponskih sistema na zgradama lokalnih samouprava i zamjenom/ugranjom energetski efikasnih kotlova direktno će uticati na racionalnije upravljanje potrošnjom energije, koje će značajno i višestruko doprinijeti njihovoj promociji i pozicioniranju koncepta energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije i prosperitetu u ekonomskom smislu. Sa druge strane, podrška u realizaciji i postavljanju pomenutih sistema imaće i pozitivne efekte na lokalne budžete, kao i na životnu sredinu.

Javni konkurs će se odnositi na dodjelu podsticajnih sredstava lokalnim samoupravama za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema, kao i zamjenu dotrajalih i neodgovarajućih kotlova, odnosno nabavku i ugradnju energetski efikasnijim sistemima. Opravdani troškovi za dodjelu subvencija podrazumijevaju izradu tehničke dokumentacije, nabavku i ugradnju sistema, kao i nadzor nad izvođenjem radova.

Očekivani rezultati projekta: realizovani finansijski podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije u zgradama javnog sektora (lokalnih samouprava) koje će rezultirati uštedom godišnje potrebne energije za grijanje i uštedom godišnje primarne energije u odnosu na stanje prije primjene mjera, te pozitivan uticaj na životnu sredinu kroz smanjenu emisiju CO₂.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 150.000,00€

Ukupno korisnika: minimum 3 lokalne samouprave

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IV kvartal

3.2.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za zamjenu uređaja u domaćinstvu energetski efikasnim uređajima

Predmet i cilj projekta: Projekat podrazumjeva objavu javnog konkursa za kvalifikaciju ovlašćenih distributera/prodavaca bijele tehnike kako bi se građanima pružila mogućnost da prilikom zamjene starog uređaja, kupovinom novog energetski efikasnijeg, ostvare pravo na subvenciju u maksimalnom iznosu do 100,00€.

Uređaji na koji će se odnositi subvencija su uređaji koji imaju najveću potrošnju električne energije u domaćinstvima, a to su: rashladni uređaji, mašine za pranje veša, mašine za sušenje veša, mašine za pranje posuđa i uređaji za grijanje vode.

Projekat će osim benefita za građane koji se odnose na smanjenje potrošnje električne energije, smanjenje računa o potrošnji električne energije i poboljšanja životnih uslova i promovisanje energetske efikanosti, obuhvatiti i potrebu zbrinjavanja starog uređaja od strane ovlašćenih uvoznika/distributera, kako bi se promovisao koncept proširene odgovornosti proizvođača shodno Zakonu o upravljanju otpadom.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedene mjere podsticaja za građane za racionalnije korišćenje energije u domaćinstvima kroz kupovinu i primjenu energetski efikasnih kućnih uređaja koji utiču na smanjenje potrošnje električne energije, smanjenje iznosa računa za utrošak električne energije, kao i smanjenje emisije CO₂.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Maksimalan iznos subvencije po korisniku: 100,00€

Ukupno korisnika: 1000 domaćinstava/zamijenjenih uređaja energetski efikasnijim uređajima

Vremenski okvir trajanja projekta: II-III kvartal

3.2.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za zamjenu postojeće ulične rasvjete LED svjetilkama

Predmet i cilj projekta: Javna rasvjeta je dio komunalne infrastrukture svakog naseljenog područja čiju izgradnju i održavanje reguliše Zakon o komunalnim djelatnostima, a u nadležnosti je opština, odnosno lokalnih samouprava.

Neželjene posljedice i prateći efekti javne rasvjete su prekomjerna potrošnja električne energije, svjetlosno zagađenje okoline u vidu neželjenog osvjetljavanja neba, ometajućeg svijetla i blještanja.

Osnovne preporuke za efikasnu javnu rasvjetu i uštede su:

- korišćenje energetski efikasnih izvora svijetla;
- korišćenje energetski efikasnih svjetiljki;
- projektovanje javne rasvjete u skladu sa normama;
- efikasno upravljanje javnom rasvjetom;
- praćenje troškova i potrošnje javne rasvjete (katastar svjetiljki, odabir tarifnog modela);
- redovno održavanje.

Projekat podrazumjeva objavu javnog konkursa za dodjelu subvencija za podsticanje za unapređenje energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti, odnosno zamjenu postojećih neefikasnih uličnih svjetiljki, LED svjetilkama lokalnim samoupravama.

Očekivani rezultati projekta: Sprovedene mjere finansijskih podsticaja za smanjenje potrošnje električne energije u javnoj rasvjeti, a samim tim i smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte (CO₂) kroz zamjenu konvencijalnih rasvjetnih tijela sa LED svjetlosnim izvorima koji određuju visoku energetsku efikasnost i minimalno svjetlosno zagađenje.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 150.000,00€

Ukupno korisnika: minimum 3 lokalne samouprave

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IVkvartal

3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi

Predmet i cilj projekta: Fond za zaštitu životne sredine planira da uz eventualnu saradnju sa drugim javnim institucijama podrži privredni sektor kroz dodjelu subvencija za poboljšanje mjera energetske efikasnosti.

Projekat dodjele bespovratnih finansijskih sredstava podrazumijeva dodjelu subvencija privredi u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u objektima poslovanja koji su u njihovom vlasništvu, koje će se, ali ne i isključivo odnositi na:

- nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket);
- nabavku i ugradnju visokoeffikasnih toplotnih pumpi za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju multisplit sistema za grijanje/hlađenje objekta;
- nabavku i ugradnju fontonaposnkih sistema;
- ugradnju termoizolacije na fasadi stambenog objekta;
- ugradnju energetski efikasne fasadne stolarije.

Očekivani rezultati projekta: sprovedeni finansijski podsticaji za primjenu mjera energetske efikasnosti u privredi, a koje kao rezultat imaju smanjenje troškova za utrošak električne energije, pozitivan uticaj na životnu sredinu kroz ostvarivanje značajnog smanjenja emisija CO₂, kao i razvoj tržišta efikasnih sistema za grijanje i hlađenje u Crnoj Gori.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 300.000,00€

Ukupno korisnika: minimum 10 privrednika

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IVkvartal

3.2.8. Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila

Predmet i cilj projekta: Osim podsticanja električnih vozila, Eko-fond planira i podsticanje i razvoj infrastrukture za punjenje električnih vozila. Direktiva 2014/94/EU o stvaranju infrastrukture za alternativna goriva propisuje osnovne odrednice za stvaranje javno dostupne infrastrukture za punjenje električnih vozila. U tom kontekstu, Crna Gora bi trebalo da utvrdi zajednički okvir mjera čiji će se rezultati manifestovati u dovoljnom broju dostupnih punjača. Stoga se predlaže da podsticaji budu inicijalno usmjereni upravo prema takvoj infrastrukturi.

Očekivani rezultati projekta: sprovedeni finansijski podsticaji za razvoj infrastrukture za punjenje električnih vozila. Implementacija ovog projekta doprinijeće razvoju tržišta e-mobilnosti, podsticanju primjena mjera zelene energije i energetske efikasnosti, i smanjenju emisija CO₂ uticanjem na povećanje broja električnih i hibridnih vozila. Povećanje broja punionica u Crnoj Gori koji će direktno uticati na porast broja električnih i hibridnih vozila, što utiče na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenje izvora zagađenja vazduha

odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore.

Nosilac projekta: Fond za zaštitu životne sredine

Budžet: 100.000,00€

Ukupno: minimum 10 punionica

Vremenski okvir trajanja projekta: II-IVkvartal

3.3. PROJEKTI IZ OBLASTI MEĐUNARODNE I PARTNERSKE SARADNJE

Saradnja sa Zelenim klimatskim fondom

Projekat: Izrada prijedloga projekta – „Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF-om i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2”

Predmet i cilj projekta: Eko-fond je u saradnji sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma - Direktoratom za ekologiju i klimatske promjene (prethodnim Direktoratom za klimatske promjene i mediteranske poslove) pokrenuo inicijativu prema Zelenom klimatskom fondu (*Green Climate Fund*), u daljem tekstu ZKF, za dobijanje akreditacije koja će omogućiti pristup ka međunarodnom fondu za povlačenje sredstava za finansiranje projekata u oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti u Crnoj Gori. Nacionalnim programom prioritetnih aktivnosti u oblasti ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene u okviru saradnje sa ZKF-om, Eko-fond je prepoznat kao potencijalno akreditovano tijelo za direktan pristup ZKF-u. Kroz odabrane projektne prijedloge u okviru Programa prioritetnih aktivnosti Eko-fond je označen kao potencijalni implementacioni partner u projektima vezanim za: povećanje klimatske otpornosti zdravstvenih ustanova, sprovođenju mjera energetske efikasnosti i uvođenju obnovljivih izvora energije u stambenom sektoru, kao i projektima nisko-karbonskog saobraćaja.

U saradnji nacionalne kontakt tačke iz nadležnog Ministarstva i predstavnika ZKF-a u Crnoj Gori pripremljen je Readiness proposal (prijedlog projekta) koji se bazira na institucionalnom jačanju nacionalne kontaktne tačke, Direktorata za ekologiju i klimatske promjene Eko-fonda, radne grupe za Nacionalni savjet za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, kroz podršku implementaciji ažuriranog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC).

Očekivani rezultati projekta: Ključna tačka ovog prijedloga projekta, a vezana za Eko-fond, je sprovođenje finansijskih politika i analiza kako bi se identifikovale održive sektorske ulazne tačke i investicione/finansijske strategije za finansiranje klimatskih promjena. Na taj način bi bio podržan razvoj višegodišnje strategije za pristup klimatskom finansiranju tj. izgradnji modaliteta finansiranja i strategije ulaganja sa fokusom na implementaciju nacionalnog utvrđenog doprinosa. U isto vrijeme omogućilo bi se sprovođenje obuke za unapređenje kapaciteta Eko-fonda za sprovođenje klimatske strategije finansiranja.

Eko-fond je zvanično pokrenuo proces akreditacije u IV kvartalu 2021. godine. S tim u vezi, Eko-fond će paralelno raditi na implementaciji prijedloga projekta i procesu akreditacije, kao preduslova za dobijanje iste. Tokom procesa akreditacije, potrebno je donijeti određene propisane politike i procedure ZKF-a, kao i predstaviti kapacitet za realizaciju projekata i programa različitih finansijskih instrumenata iz kategorija ekološkog i socijalnog rizika koje se procjenjuju shodno standardima ZKF-a. Rezultat procesa akreditacije odrediće veličinu projekta ili programa; fiducijarne funkcije, koje će oblikovati način njegovog poslovanja koristeći resurse Eko-fonda kao što su grantovi, zajmovi i garancije.

Nosioci projekta: Eko-fond u saradnji sa Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma.

Kada je riječ o realizovanim aktivnostima Eko-fond je u III kvartalu 2022. godine uspješno sproveo FMCA³ aplikaciju koja je sastavni dio procesa akreditacije i na taj način je dobijena saglasnost od UNOPS-a⁴ i utvrđen način finansiranja Readiness projekta koji će ići kroz tri tranše. Sekretarijat ZKF, odobrio je prijedlog projekta u novembru 2022. godine, dok je zvanična informacija za odobrenje projekta dostavljena sredinom januara 2023. godine.

Budžet: Projekat je odobren u grant iznosu od 299.514 USD, sa periodom implementacije od 12 do 18 mjeseci. U II kvartalu 2023. godine očekuje se potpisivanje sporazuma za saradnju i početak implementacije projektnih aktivnosti.

Projekat: „Nisko-karbonski i klimatski otporan autobuski prevoz za grad Podgoricu i susjedne gradove”

Predmet i cilj projekta: Nadovezujući se na odobrenu Strategiju razvoja saobraćaja Crne Gore i Mapu puta za dekarbonizaciju saobraćaja Crne Gore, projekat ima za cilj prevazilaženje barijera u najnaseljenijem gradu, Podgorici, i njegovim susjednim gradovima. Cilj je okrenuti se ka nisko-karbonskom javnom prevozu i na taj način povećati otpornost na klimatske promjene određenih gradskih lokacija kroz primjenu zelenih mjera. Ovo će se postići (i) uvođenjem inovativnih modela finansiranja i poslovanja - plaćajte kroz uštedu (pay as you save) ili lizingom za uvođenje novog voznog parka električnih autobusa i infrastrukture za punjenje na solarni pogon, (ii) uspostavljanjem povoljnog okruženja (politika - regulatorna i tehnička) za mobilnost električnih autobusa, uključujući njegovu integraciju sa drugim vidovima transporta; i (iii) korišćenjem rješenja zasnovanih na zaštiti životne sredine.

Očekivani rezultati projekta: Vizija projekta je da se tokom implementacije istog angažuju/osnaže nacionalne finansijske institucije Investiciono-razvojni fond Crne Gore (IRF) i Fond za zaštitu životne sredine, relevantne institucije lokalne i državne vlasti, Elektroprivreda Crne Gore i druge ključne zainteresovane strane. U okviru ovog projekta, uloga Eko-fonda je predviđena u kontekstu podrške nabavci električnih autobusa i punionica, programu dodjela subvencija i implementaciji rješenja adaptacije zasnovanih na zaštiti životne sredine.

Nosioci projekta: UNDP Crna Gora u saradnji sa Ministarstvom kapitalnih investicija, IRF-om, Elektroprivredom Crne Gore (učeeće zavisi od modela finansiranja koji će biti izabran, a predložen je concept notom) Eko-fondom i Gradskom upravom Glavnog grada Podgorica.

Budžet: 59.300.000,00€ iznosi vrijednost projekta, od čega iznos granta od ZKF-a iznosi 20.200.000,00€.

Početak implementacije projekta još uvijek nije definisan, ali se procjenjuje da će trajanje istog biti u periodu od 7 godina.

³ Financial Management Capacity Assessment, Procjena kapaciteta finansijskog upravljanja

⁴ United Nations Office for Project Services, Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge

Saradnja sa Svjetskom bankom

Projekat: Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza (MEEP 2)

Predmet i cilj projekta: Ministarstvo kapitalnih investicija u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza” (MEEP 2). MEEP 2 se finansira iz kreditnog aranžmana koji je potpisan između Vlade Crne Gore i Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), a ima za zadatak primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja omogućiće da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje se ostvaruju u adaptiranim objektima.

Eko-fond je predložen kao institucija domaćin da upravlja svim procesima finansiranja modernizacije energetske efikasnosti u zgradama, uključujući pregled i odabir zgrada, energetski pregled, nabavku ključnih usluga, roba i radova, mjerenje i verifikaciju uštede energije, praćenje otplata i ukupno upravljanje rotirajućim mehanizmom.

Nosilac projekta: Ministarstvo kapitalnih investicija, dok mehanizmi koje bi Eko-fond trebalo da implementira su: Energy Saving Capture – Zahvatanje uštede energije (za javne zgrade), formiranje Revolving fonda za energetska efikasnost, uz stimulaciju ESCO⁵ modela.

Budžet: Vrijednost projekta je 6.000.000,00€ i to - kredit (2018-2020) + sredstva dobijena od uštede energije ostvarene u zdravstvenim ustanovama (2021-2023). Eko-fond nema finansijskog udjela u ovom projektu.

Vremenski okvir trajanja projekta: Implementacija MEEP 2 projekta započela je 1. septembra 2018. godine i trajeće do 31.12.2023. godine.

U 2022. godini formirana je komisija od strane Ministarstva kapitalnih investicija, koja uključuje predstavnike Eko-fonda, čija je uloga bila da izabere konsultantsku firmu za izradu operativnog priručnika. Finalni izbor konsultantske firme je završen u I kvartalu 2023. godine.

Projekat: Plan podrške spremnosti za određivanje cijene ugljenika na tržištu (Carbon Pricing)

Crnoj Gori su odobrena sredstva Svjetske banke u iznosu od 150.000,00\$ za podršku u cilju izrade projektnog predloga za odobravanje granta od 2.000.000,00\$ posredstvom programa Partnerstva za implementaciju tržišta (PMI).

Očekivani rezultati projekta: Krajnji cilj je uspostavljanje stabilnog nacionalnog sistema za određivanje cijena ugljenika u skladu sa zahtjevima politike EU i prikupljanje sredstava za sve potrebe zaštite životne sredine iz stacionarnih postrojenja na jedinstvenom principu (prikupljanje emisije CO₂) i njihova raspodjela u skladu sa propisima.

Plan podrške spremnosti će obuhvatiti: određivanje cijena ugljenika u razvojnoj politici, političku posvećenost, kapacitet i strukturu podrške za određivanje cijena ugljenika kao i detaljnu analizu mogućnosti zemlje za pristupanje mehanizmu uvođenja takse CO₂.

Budžet: Ukupna procijenjena vrijednost projekta je 2.000.000,00\$, od čije sume se očekuje da se utvrdi tačan iznos sredstava koji će biti namijenjen za potrebe Eko-fonda.

⁵ ESCO – Energy Service Company, Kompanija za energetske usluge. Ovaj model omogućava kompanijama da obavljaju energetske usluge bez potrebe da klijenti ulažu sopstveni kapital u projekte.

Interreg Dunavski transnacionalni program (DTP)

Projekat: „Osnaživanje zainteresovanih strana u implementaciji Direktive o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora u smislu skladišta energije i stabilnosti energetskih mreža”

Nosioci projekta: Konzorcijum partnera iz država koje pripadaju Dunavskom regionu (Hrvatska, BiH, Slovenija, Austrija, Njemačka, Mađarska, Slovačka, Bugarska, Rumunija, Srbija, Crna Gora i Ukrajina) sa vodećim partnerom Lokalnom energetskom agencijom za Pomurje prijavio je učešće na Dunavskog programu sa navedenim projektom u okviru prioriteta – „Podržavanje ozelenjavanja energetskog i transportnog sektora u Dunavskom regionu jačanjem integracije OIE“.

Predmet i cilj projekta: Direktiva (EU) 2018/2001 o promovisanju korištenja energije iz obnovljivih izvora svojim se članom 21 odnosi na samopotrošače iz obnovljivih izvora, koji imaju pravo da instaliraju i upravljaju sistemima za skladištenje električne energije u kombinaciji sa instalacijama koje proizvode OIE za vlastitu potrošnju, bez odgovornosti za svaku dvostruku naplatu, uključujući mrežne naknade, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje u njihovim prostorijama. Projekat će komunicirati sa proizvođačima energije o njihovim pravima, a takođe će ih povezati sa kreatorima politike koji će ovu direktivu prihvatiti na pravi način u svakoj navedenoj državi Dunavskog regiona.

Očekivani rezultati projekta: Projekat nastoji implementirati rješenja koja su efikasna i ista za sve navedene izazove. Veliki dio navedenih izazova može se riješiti uspostavljanjem npr. skladišta energije, toplotnih pumpi, stanica za punjenje električne energije, optimizacijom upravljanja energijom itd. Projekat se odnosi na dvije ciljne grupe: proizvođači energije i kreatori politika. Jedan od ključnih ciljeva je priprema strategije koja uključuje iskustva pilota i pokazuje doprinos stabilnoj, nezavisnoj mreži i eliminisanju mrežnog opterećenja. Strategija će biti krovni dokument koji će uticati na države članice, gdje će donosioci odluka biti usmjereni da poštuju i sprovedu članove direktive i da ih integrišu u svoje nacionalne politike, zakonodavstvo, tendere i šeme podrške.

Budžet: Vrijednost projekta je 2.499.550,00€ od čega udio finansiranja od strane Eko-fonda iznosi 127.500,00€.

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Uključujući refundaciju od 80%, Eko-fond je u obavezi da obezbijedi 25.500,00€ sopstvenih sredstava.

Eko-fond će direktno sarađivati sa Ministarstvom kapitalnih investicija, koji je i pridruženi partner projektu.

Vodeći partner je predao aplikacionu formu u novembru 2022. godine. Ukoliko projekat bude prihvaćen, vodeći partner će biti u obavezi da dostavi aplikacioni paket koji uključuje puni razvoj aplikacione forme u drugom kvartalu 2023. godine. Implementacija projekta se očekuje u januaru 2024. godinu.

Projekat: „Moć narodu”

Nosioci projekta: Konzorcijum partnera iz država koje pripadaju Dunavskom regionu (Hrvatska, BiH, Rumunija i Crna Gora) sa vodećim partnerom NVO Eko Kvarner Hrvatska prijavio je učešće na Dunavskom programu sa projektom „Moć narodu“ u okviru prioriteta –

„Podržavanje ozelenjavanja energetske i transportne sektora u Dunavskom regionu jačanjem integracije OIE“.

Predmet i cilj projekta: Javne institucije su generatori velike potrošnje i zagađenja u gradovima, pa je cilj projekta poboljšati korištenje OIE u javnim objektima i podstaći implementaciju inovativnih rješenja. Ciljevi projekta uključuju smanjenje troškova i potrošnje energije korištenjem pametnog upravljanja, i pružanjem visokokvalitetne obuke za osoblje za dalju diseminaciju. Projektom se planira doprinijeti zelenim promjenama instaliranjem:

- PV elektrana u javnoj ustanovi (+/- 30kW) (škole, zgrada opštine, biblioteke, itd.), akumulatorskih baterija (+/- 30kW), toplotnih pumpi (+/- 15kW), punjača za e-automobile i bicikle; optimizaciju sistema u jedinstvenom, efikasnom i održivom procesu.

Vodeći partner je predao aplikacionu formu u novembru 2022. godine. Ukoliko projekat bude prihvaćen, vodeći partner će biti u obavezi da dostavi aplikacioni paket koji uključuje puni razvoj aplikacione forme u kvartalu 2023. godine. Implementacija projekta se očekuje u januaru 2024. godine.

Budžet: Vrijednost projekta je 1.083,700,00€. Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, stičući znanje tokom implementacije projekta.

Interreg program Euro MED

Projekat: „Sljedeća generacija zelenih ekosistema malih i srednjih preduzeća u MED području”

Interreg Euro-MED program se odnosi na prioritete programa Pametniji Mediteran i Zeleniji Mediteran, definisane kroz četiri međusobno povezane i komplementarne misije čiji je cilj postizanje klimatski neutralnog i otpornog društva: jačanje inovativne održive ekonomije; zaštita, ponovno uspostavljanje i valorizacija prirodnog okruženja i nasljeđa; promocija zelenih oblasti za život; jačanje održivog turizma.

Opšti cilj projekta je podržati razvoj cirkularne ekonomije među malim i srednjim preduzećima kroz razvoj efikasnih rješenja za poboljšanje konkurentnosti procesa kružne proizvodnje i promovisanje upotrebe njihovih proizvoda.

Nosilac projekta: Privredna komora Crne Gore je prijavila svoje učešće na navedenom programu kao partner iz Crne Gore sa navedenim projektom u okviru prioriteta Zeleniji Mediteran.

Period implementacije je od 1. maj 2023 - 31. januar 2026. godine,

Budžet: Ukupna vrijednost projekta iznosi 3.000.000,00€.

Privredna komora Crne Gore je pozvala Eko-fond da preuzme ulogu pridruženog partnera na pomenutom projektu, imajući u vidu da je Eko-fond zainteresovan da prati najnovije trendove u razvoju i implementaciji cirkularne ekonomije u MED regionu. Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, kao i učesnik na sastancima, relevantnim konferencijama i studijskim putovanjima shodno izabranom prioritetu.

Projekat: „Mjere energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti i razmjena ekonomskih/ekoloških praksi ulaganja u održivu energiju u ciljanom prekograničnom regionu”

Opština Tuzi je prijavila svoje učešće na Interreg Euro-MED programu kao Glavni partner sa projektnim predlogom „Mjere energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti i razmjena ekonomskih/ekoloških praksi ulaganja u održivu energiju u ciljanom prekograničnom regionu”. Projekat je dio prioriteta Zeleniji Mediteran.

Nosilac projekta: Opština Tuzi, a konzorcijum projektnih partnera čine i druge opštine iz Albanije, Italije, Kipra i drugih mediteranskih zemalja.

Predmet i cilj projekta: Opšti cilj projekta je da doprinese poboljšanju klimatske otpornosti kroz jačanje prekogranične saradnje i implementaciju mjera energetske efikasnosti u mediteranskom regionu. Specifični cilj je unapređenje mjera energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti i upravljanju klimatskih otpornosti Mediterana.

Trajanje projekta je 33 mjeseca.

Budžet: Vrijednost projekta iznosi do 3.000.000,00€.

Opština Tuzi je pozvala Eko-fond da preuzme ulogu pridruženog partnera na pomenutom projektu, imajući u vidu da je projektna djelatnost Eko-fonda orijentisana na energetska efikasnost (EE) i obnovljive izvore energije (OIE).

Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već da će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, kao i učesnik na sastancima, relevantnim konferencijama i studijskim putovanjima shodno izabranom prioritetu.

Saradnja sa Centrom za međunarodnu i razvojnu saradnju Slovenije (CMSR)

Projekat: „Pretvaranje biogasa u električnu energiju na sanitarnoj deponiji „Možura

Crna Gora je u skladu sa svojim zakonodavstvom regulisala pitanje izgradnje, deponovanja komunalnog otpada, subvencija i obaveznog pribavljanja proizvedene električne energije iz deponijskog biogasa kao obnovljivog izvora energije. Opštine Bar i Ulcinj izgradile su modernu regionalnu deponiju za odlaganje komunalnog otpada na lokaciji „Možura” u Baru, čija je osnovna namjena pravilno zbrinjavanje komunalnog otpada koji se proizvede na teritorijama navedenih opština.

Predmet i cilj projekta: Osnovna karakteristika ovog projekta jeste promovisanje i proizvodnja novog obnovljivog izvora energije koji doprinosi zaštiti životne sredine i zdravlja ljudi, a koja se sagledava preko zaštite vazduha, podzemnih voda i smanjenja količine CH₄-metana, PM čestica, CO₂, dioksina i drugih opasnih gasova. Ovaj Projekat karakteriše, konkretno i kontrolisano sakupljanje deponijskog biogasa proizvedenog na sanitarnim kadama deponije „Možura“ d.o.o. Bar i njegovo pretvaranje u električnu energiju. Po prvi put će se u Crnoj Gori ostvariti pretvaranje energije deponijskog biogasa u električnu energiju.

Nosilac projekta: Regionalna deponija „Možura” d.o.o. u saradnji sa sufinansijerima - Centrom za međunarodnu i razvojnu saradnju Republike Slovenije (CMSR) i Eko-fondom.

Budžet: Ukupna vrijednost projekta je 1.263.606,00€ od čega *finansijsko učešće Eko-fonda iznosi 25.000,00€*, a kontribucija CMRS-a kroz potencijalnog donatora biće 631.803,00€. Preostali iznos sredstava za zatvaranje finansijske konstrukcije će biti obezbijeđen iz sopstvenih izvora od strane „Možure” d.o.o. u iznosu od 606.803,00€.

Pored nosioca uloge sufinansijera, Eko-fond je primarno dao značajan doprinos u dijelu koji se odnosi na uspostavljanje međunarodne saradnje sa CRMS-om, u cilju zvaničnog kandidovanja ovog projekta i privlačenju potencijalnih donatora koji će obezbijediti 50% sredstva od ukupne vrijednosti projekta.

Javni fond za životnu sredinu Republike Slovenije

Eko-fond je u toku 2022. godine uložio napore u dogovorima u vezi sa formiranjem saradnje sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja Slovenije (novoformiranim Ministarstvom životne sredine, klime i energetike), kroz koju su trebala biti obezbijeđena finansijska sredstva u iznosu od 1.500.000,00€ za period od 2021-2023 odnosno tri godine, kroz saradnju sa Fondom za klimatske promjene Republike Slovenije.

U pitanju je donacija u vidu pružanja podrške radu Eko-fonda, te jačanje njegovih kapaciteta u brojnim oblastima. U toku 2023. godine bi trebalo da dođe do koordinacije usaglašavanja ugovora o sufinansiranju, te pravno, finansijsko i međuresorno usaglašavanje istog kao i izmjena programa utroška sredstava Javnog fonda za životnu sredinu Republike Slovenije 2023-2026, kao preduslova za sufinansiranje Eko-fonda Crne Gore.

Projekat: „Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica - Projekat Solari 3000+ i Solari 500+”

Predmet i cilj projekta: Projekat se realizuje u skladu sa potpisanim Sporazumom o zajedničkom finansiranju i realizaciji projekta „Solari 3000+ i Solari 500+” između Elektroprivrede Crne Gore (EPCG) i Eko-fonda, potpisanim u skladu sa usvojenom informacijom o projektu i zaključcima Vlade 04-4365/2 od 23.09.2021. godine.

Pozitivni efekti projekta su višestruki:

- Benefit za domaćinstva, privredu i EPCG;
- Ispunjenje očekivanja međunarodne zajednice u cilju smanjenja emisije štetnih gasova;
- Povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije.

Korisniku projekta se pruža mogućnost da odgovarajući fotonaponski sistem ugradi, otplaćujući ga u jednakim mjesečnim iznosima u visini svog prosječnog mjesečnog računa za utrošenu električnu energiju. Pri tom se period otplate investicije za korisnika kreće u opsegu od 5 do 8 godina, u zavisnosti od iznosa rate i snage pripadajućeg ugrađenog sistema.

Nosilac projekta: Elektroprivreda Crne Gore.

Budžet: Procijenjena ukupna vrijednost projekta je 30.000.000,00€.

Finansijsko učešće Eko-fonda u projektu: Subvenciju koju Eko-fond obezbjeđuje kroz ovaj projekat korisnicima iznosi 20% od vrijednosti fotonaponskog sistema, što znači učešće Eko-

fonda u iznosu od 6.000.000,00€. U odnosu na procijenjenu vrijednost projekta, ukupna vrijednost subvencija planirana za 2023. godinu iznosi 4.100.000,00€.

Imajući u vidu da je otpočeta implementacija projekta u IV kvartalu 2021. godine, objavom Javnog poziva od strane EPCG, a radovi na terenu, tj. instalacija fotonaponskih sistema na domaćinstvima i privrednim objektima tokom 2022. godine, Eko-fond zbog ograničenih finansijskih sredstava, još uvijek nije donio odluku i zaključio Ugovore o dodjeli subvencija za sufinansiranje projekta „Solari 3000+ i Solari 500+”.

4. KOMUNIKACIONA STRATEGIJA

Aktivnosti oglašavanja i vidljivosti projekata i tokom 2023. godine obuhvataće: 1. oblikovanje brend identiteta - grafičkog, audio, video i digitalnog; 2. digitalno oglašavanje - pisanje tekstova, dizajn i priprema oglasa za štampane i digitalne medije, zakup oglasnog prostora i vremena u specijalizovanim te opštim medijima (TV, veb-portali, društvene mreže); 3. sponzorska vidljivost u prostoru i vremenu - stalna i privremena na događanjima uživo, u štampanim publikacijama, audio i video difuzijskim emisijama, te u digitalnim medijima; 4. događaji: sastanci, debate, okrugli stolovi, savjetovanja, naučne i stručne konferencije, tribine i javne rasprave, seminari, društveno odgovorne aktivnosti, akcije. U području vidljivosti brend identiteta projekta naglasak će biti na osiguranju prepoznatljivosti projekta u različitim komunikacijskim kontekstima - statičke i dinamičke vidljivosti u analognim i digitalnim kanalima komunikacije.

Finansijski okvir: Kako bi se došlo do krajnjih korisnika i kako bi bili upoznati sa podsticajima koji se nude, Eko-fond će izdvojiti do 3% ukupnog budžeta projekata u svrhu marketinga.

Razrada marketing kampanje će se vršiti na nivou pojedinačnih projekata.

ZAKLJUČAK

Postignute i planirane ciljeve, Društvo ostvaruje značajnim finansijskim ulaganjima koja se najvećim dijelom obezbjeđuju iz sopstvenih sredstava tj. Eko-fond će funkcionisati i svoje poslovanje i u 2023. godini zasnovati prvenstveno na principima samoodrživosti. Važno je istaći da se tokom 2023. godine očekuju i dodatni izvori finansiranja od međunarodnih institucija i organizacija kako bi Eko-fond mogao ispuniti svoju misiju i viziju.

Eko-fond je tokom dosadašnjeg kratkog poslovanja zauzeo značajnu poziciju na crnogorskom tržištu finansiranja ekoloških projekata. U prilog govore sljedeći podaci: implementirana je i razvijena šema subvencija kroz projekte energetske efikasnosti koji istovremeno doprinose zaštiti životne sredine, ostvareni su kontakti sa međunarodnim finansijskim institucijama (Zeleni klimatski fond), u pregovorima je i obezbjeđenje podrške Ministarstva Republike Slovenije.

Eko-fond će svoje programe podrške implementirati u skladu sa nacionalnim strateškim i planskim dokumentima; saradnji sa međunarodnim institucijama u kontekstu privlačenja sredstava za dalje finansiranje različitih projekata. Vlada će i dalje imati ulogu u poslovanju Eko-fonda kako u pogledu upravljanja, tako i u pogledu pružanja kontinuirane podrške, pri

čemu je kroz zajednički rad potrebno jasno identifikovati one sektore čije poslovanje podržava Eko-fond kako bi se postigao maksimalan uticaj u pogledu ekonomskog razvoja i kako bi se podržao ravnomjerniji regionalni razvoj uz nastojanje da se podrže samoodrživi projekti kako bi se dugoročno obezbijedila održivost i stabilnost Društva.

Buduća strategija poslovanja Eko-fonda zasnivaće se na jasnom definisanju uloge Društva u crnogorskom finansijskom sistemu, kao i na razmatranju pitanja pravca njegovog budućeg razvoja kroz proces transformacije kao pravnog lica sa javnim ovlaštenjima. Potrebno je inicirati izmjenu postojećeg zakonodavnog okvira kako bi se trenutni nedostaci u okviru obezbjeđivanja stabilnih izvora finansiranja ublažili i poboljšalili po uzoru na fondove u regionu. Kroz definisanje prioritetnih projekata i aktivnosti za finansiranje, Eko-fond će se oslanjati na aktuelne nacionalne strategije i planove donesene na državnom nivou i aktivnosti na njihovoj implementaciji, kao i međunarodnih obaveza preuzetih kroz pristupanje Crne Gore brojnim konvencijama i sporazumima. Kroz razvoj komunikacione strategije radiće se na unapređivanju i razvoju položaja Eko-fonda na domaćem i međunarodnom tržištu i stvaranju vizuelnog identiteta društva prvenstveno kroz razvoj sektora marketinga i kanala distribucije proizvoda Eko-fonda. U cilju ispunjavanja zacrtanih ciljeva akcenat će biti na kontinuiranom razvoju ljudskog resursa i kontinuiranom preispitivanju finansijske strukture i kontrole.

Finansijske mjere podrške specifičnim ciljanim grupama za koje se procijeni da predstavljaju prioritet sa aspekta obezbjeđenja povoljnih finansijskih sredstava predstavljaju centralnu aktivnost Eko-fonda. Jedan od osnovnih zadataka Eko-fonda u narednom periodu je da se, po ugledu na slične institucije u regionu, pozicionira na finansijskom tržištu Crne Gore. Bitno je napomenuti da će se u cilju sprovođenja finansijskih mjera podrške ostvariti saradnja i sa lokalnim upravama i lokalnim biznis centrima, kao i civilnim i nevladinim sektorom.

Posebna pažnja biće posvećena praćenju realizacije sklopljenih ugovora sa korisnicima sredstava ostvarenih po osnovu raspisanih javnih poziva. Preko nadzornog tijela pratiće se stepen izvršenja ugovorenih obaveza od strane korisnika sredstava.

U planiranju ljudskih resursa, osnovno polazište biće ciljevi i planovi poslovanja, kako bi se obezbjedila potrebna struktura kadrova koja odgovara potrebama društva. Prilikom planiranja ljudskih resursa uzeće se u obzir sljedeći elementi: postojeća struktura kadrova prema kvalitetu i broju, potrebe za dodatnim kadrovima zbog povećanja obima posla, potrebe za dodatnim kadrovima za koje se zahtjevaju kvalifikacije koje nisu predviđene postojećim aktom o sistematizaciji poslova i radnih zadataka. Plan ljudskih resursa će biti formiran tako da menadžmentu Eko-fonda daje jasnu sliku o tome koje mjere treba preduzeti, da za naredni period obezbijedi potreban broj i strukturu kadrova, za potrebe stručnog usavršavanja zaposlenih, praćenje njihovog ličnog angažmana i doprinosa u ostvarenju misije i vizije Eko-fonda.

Programom rada za 2023. godinu je dat pregled troškova realizacije planiranih aktivnosti, kao i pregled troškova rada Društva, koji pokazuje visok stepen racionalizacije svih planiranih stavki čime će se obezbijediti stabilnost poslovanja, efikasnost upravljanja i odlučivanja. Dalje, programom rada Eko-fonda definisane su programske aktivnosti koje trebaju kroz njihovu implementaciju stvoriti preduslove za efikasno funkcionisanje Društva. Program rada za 2023. godinu se zasniva na: institucionalnom jačanju Eko-fonda, implementaciji finansijskih sredstava kroz projekte iz oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti,

obnovljivih izvora energije i klimatskih promjena, aktivnostima na donošenju potrebne zakonske regulative za ostvarenje dodatnih prihoda Eko-fonda, aktivnosti na saradnji sa nadležnim institucijama u zemlji i inostranstvu, naučnim institucijama, civilnim sektorom, sredstvima informisanja u cilju promovisanja rada Eko-fonda i uspostavljanje međunarodne saradnje u cilju obezbjeđivanja dodatnih sredstava za nesmetano funkcionisanje Eko-fonda.

TABELARNI PREGLED AKTIVNOSTI I PROJEKATA PREDVIĐENIH PROGRAMOM RADA ZA 2023. GODINU

• PROJEKTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE I KLIMATSKE PROMJENE						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.1.1. Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite	<ul style="list-style-type: none"> otpisivanje sporazuma o zajedničkom finansiranju projekta abavka vozila za potrebe službe fizičke i stručne zaštite državanje obuke za potrebe službe stručne i fizičke zaštite JPNP spostavljanje kontinuiranog i unaprijeđenog monitoringa flore, faune i funge 	Eko-fond JP „Nacionalni parkovi Crne Gore“	130.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan sporazum o zajedničkom finansiranju Broj nabavljenih vozila Broj sprovedenih obuka za potrebe fizičke i stručne službe zaštite Broj vrsta flore, faune i funge za koje je sproveden monitoring 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.2. Unapređenje komunalne infrastrukture u NP „Skadarsko jezero“	<ul style="list-style-type: none"> otpisivanje sporazuma o zajedničkom finansiranju projekta aniranje i rekonstrukcija bioprečišćivača (biojame) i ugradnja separatora masti za potrebe upravne zgrade NP Skadarsko jezero na Vranjini manjenje zagađenja vodene sredine i degradacije biodiverziteta Skadarskog jezera 	Eko-fond JP „Nacionalni parkovi Crne Gore“	20.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan Sporazum o zajedničkom finansiranju projekta Funkcionalan bioprečišćivač Smanjeno zagađenje 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.3. Unapređenje informacijskog sistema zaštite životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> porazum o zajedničkom finansiranju projekta 	Eko-fond Agencija za zaštitu	100.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> Potpisan sporazum o zajedničkom finansiranju Uspostavljen i operativan 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

<p>kroz uspostavljanje integrisanog katastra zagađivača životne sredine i razvoj djelatnosti Eko-fonda</p>	<p>naprijeđen i operativan katastar zagađivača</p> <ul style="list-style-type: none"> • astanak sa operaterima uz podršku Privredne komore • riručnik za korišćenje katastra • jačavanje kapaciteta Eko-fonda kroz unapređenje prikupljanja, provjere, sprovođenja i izvještavanja projekata iz djelokruga rada Eko-fonda 	<p>životne sredine</p>			<p>katastar zagađivača shodno zakonu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađen priručnik za korišćenje katastra • Proširena lista broja zagađivača • Veći prilivi novčanih sredstava za Eko-fond i sprovođenje većeg broja projekata • Unaprijeđeno stanje životne sredine 	
<p>3.1.4. Projekat pretvaranje biogasa u električnu energiju na regionalnoj sanitarnoj deponiji „Možura“ d.o.o. - Bar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • otpisivanje memoranduma o saradnji sa izvršnim direktorom regionalne sanitarne deponije „Možura“ d.o.o. - Bar o zajedničkom finansiranju projekta • inansiranje izrade i revizije glavnog projekta 	<p>Eko-fond „Možura“ d.o.o. Bar</p>	<p>50.000,00</p>	<p>Kvartal II-III</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poptisan memorandum o saradnji • Izrađen i revidovan Glavni projekat 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • riprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija jedinicama lokalnih samouprava i/ili komunalnim preduzećima za projekte uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“) 	<p>Eko-fond Jedinice lokalne samouprave</p>	<p>300.000,00</p>	<p>Kvartal II-III</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 5 korisnika • Smanjena količina otpada odbačenog u životnu sredinu 	<ul style="list-style-type: none"> • Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

<p>3.1.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta nabavke komunalne opreme za upravljanje otpadom</p>	<ul style="list-style-type: none"> riprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencije za nabavku komunalne opreme jedinicama lokalne samouprave/ili komunalnim preduzećima 	<p>Eko-fond Jedinice lokalnih samouprava/Komunalna preduzeća</p>	<p>300.000,00</p>	<p>Kvartal II-IV</p>	<ul style="list-style-type: none"> otpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 5 korisnika abavljena i funkcionalna oprema za efikasno prikupljanje, transport i zbrinjavanje otpada 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.7. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) civilnom sektoru za sufinansiranje projekata zaštite životne sredine</p>	<ul style="list-style-type: none"> riprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencije za projekte organizacija civilnog društva iz područja zaštite i unapređenja životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena. 	<p>Eko-fond Civilni sektor</p>	<p>60.000,00</p>	<p>Kvartal II-III</p>	<ul style="list-style-type: none"> otpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 5 korisnika odignuta svijest kroz aktivizam o zaštiti i unapređenju životne sredine i klimatskim promjenama 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.8. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina</p>	<ul style="list-style-type: none"> riprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija jedinicama lokalne samouprave za projektovanje, uređenje i održavanje zelenih površina 	<p>Eko-fond Jedinice lokalnih samouprava</p>	<p>300.000,00</p>	<p>Kvartal II-IV</p>	<ul style="list-style-type: none"> otpisan Ugovor o namjenskom korišćenju sredstava sa najmanje 5 korisnika eći broj novih, uređenih javnih površina naprijeđeno stanje postojećih zelenih površina 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
<p>3.1.9. Prihvatište za životinje</p>	<ul style="list-style-type: none"> otpisan memorandum o saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine o zajedničkom finansiranju projekta 	<p>Eko-fond Agencija za zaštitu životne sredine</p>	<p>500.000,00</p>	<p>Kvartal II-IV</p>	<ul style="list-style-type: none"> manjen broj životinja lualica na otvorenom prostoru 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

	inansiranje izrade projekta				<ul style="list-style-type: none"> manjena količina otpada manjen broj napada na ljude manjen broj životinjskih leševa/izvora zaraze 	
3.1.10. Opština Ulcinj-Port Milena, čišćenje i sanacija	<ul style="list-style-type: none"> otpisan memorandum o saradnji sa opštinom Ulcinj o zajedničkom finansiranju projekta inansiranje izrade 	Eko-fond Opština Ulcinj	200.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> klonjen mješoviti otpad iz korita i obale Port Milene manjeno zagađenje vode 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.11. Projekat „Unapređenje efikasnosti vodosnabdijevanja zamjenom azbestno-cementnih cjevovoda na području Crne Gore”	<ul style="list-style-type: none"> optisivanje Uovora o pružanju usluga između Eko-fonda i PROCON-a inansiranje izrade Studije izvodljivosti sa Cost-Benefit analizom (CBA) 	Eko-fond PROCON	30.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> optisan Ugovor o pružanju usluga sa PROCON-om zrađen projektni zadatatak za Studiju izvodljivosti sa CBA analizom 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.12. Podrška Kliničkom centru Crne Gore za upravljanje medicinskim otpadom	<ul style="list-style-type: none"> optisivanje memoranduma o saradnji sa Kliničkim centrom Crne Gore o saradnji na projektu upravljanja medicinskim otpadom inansiranje nabavke opreme za tretiranje i obradu medicinskog otpada u komunalni inansiranje obuke i edukacije zaposlenih u KCCG za razvrstavanje (odvajanje) medicinskog i komunalnog otpada 	Eko-fond KCCG	200.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> Poptisan Memorandum o saradnji o zajedničkim aktivnostima na projektu ionansirana nabavka opreme za tretman medicinskog otpada provedene najmanje 2 obuke 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

3.1.13. Projekat finansijske podrške opštini Zeta za izradu Lokalnog plana zaštite životne sredine i Lokalnog energetskeg plana	<ul style="list-style-type: none"> optisivanje memoranduma o saradnji sa opštinom Zeta inansiranje izrade Lokalnog plana zaštite životne sredine i Lokalnog energetskeg plana 	Eko-fond Opština Zeta	10.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> optisan memorandum o saradnji sa opštinom Zeta zrađen Lokalni plan zaštite životne sredine zrađen Lokalni energetskeg plana 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.14. Projekat finansijske podrške opštini Plav za projekat revitalizacije i zaštite Plavskog jezera	<ul style="list-style-type: none"> optisivanje meoranduma o saradnji na projektu sa opštinom Plav inansiranje izrade projektnog zadatka za izradu Glavnog projekta revitalizacije i zaštite Plavskog jezera 	Eko-fond Opština Plav	10.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> optisan memorandum o saradnji sa opštinom Plav zrađen projektni zadatak za izradu Glavnog projekta revitalizacije i zaštite Plavskog jezera 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
3.1.15. Javni konkurs za finansiranje TV kampanje	<ul style="list-style-type: none"> riprema i sprovođenje javnog konkursa za finansiranje TV kampanja iz oblasti zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine i borbe protiv klimatskih promjena 	Eko-fond	60.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> eći stepen svijesti javnosti o zdravijoj životnoj sredini, njenom očuvanju i unapređenju 	<ul style="list-style-type: none"> Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene
• PROJEKTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE						
Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
3.2.1. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetskeg efikasnih vozila za javni sektor	<ul style="list-style-type: none"> Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetskeg efikasnih vozila za javni sektor 	Eko-fond	200.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> ubvencionisanje nabavka minimum 40 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

3.2.2. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica 	Eko-fond	100.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> • ubvencionisanje nabavka minimum 20 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.3. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za dodjelu subvencija za nabavku energetski efikasnih vozila za privredu 	Eko-fond	100.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> • ubvencionisanje nabavka minimum 20 vozila 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.4. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema na objektima lokalnih samouprava, ugradnja/zamjena kotlova	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema na objektima lokalnih samouprava, gradnja/zamjena kotlova 	Eko-fond	150.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> • inimum 3 potpisana ugovora o namjenskom korišćenju sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.5. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku i zamjenu energetski efikasnih uređaja u domaćinstvu	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa za kvalifikaciju ovlašćenih distributera bijele tehnike za učešće u projektu 	Eko-fond	100.000,00	Kvartal II-III	<ul style="list-style-type: none"> • ubvencionisanje nabavke 1000 novih energetski efikasnih uređaja u domaćinstvima • 000 starih uređaja preuzetih od strane ovlašćenih distributera u cilju promovisanja koncepta „proširena odgovornost proizvođača“ 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

3.2.6. Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za unapređenje javne rasvjete LED svjetiljkama	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema i sprovođenje javnog konkursa 	Eko-fond	150.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> • inimum 3 potpisana ugovora sa lokalnim samoupravama o namjenskom korišćenju sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.7. Energetska efikasnost za poslovne objekte namijenjene privredi	<ul style="list-style-type: none"> • Sufinansiranje primjene mjera energetske efikasnosti za privredu 	Eko-fond	300.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> • inimum 10 potpisanih ugovora sa korisnicima o namjenskom korišćenju sredstava za sprovođenje mjera energetske efikasnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije
3.2.8 Investicijski podsticaji za nabavku infrastrukture za punjenje električnih vozila	<ul style="list-style-type: none"> • Subvencionisanje nabavke punionica za električna vozila 	Eko-fond	100.000,00	Kvartal II-IV	<ul style="list-style-type: none"> • inimum 10 subvencionisanih punionica za električna vozila 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za projekte energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije

PROJEKAT U OKVIRU SARADNJE ZA ZELENIM KLIMATSKIM FONDOM

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Poboljšanje kapaciteta Nacionalne kontakt osobe (NFP) u Crnoj Gori za aranžman sa ZKF i jačanje strateških planova projekata pri podršci sprovođenja ažuriranog Nacionalnog određenog doprinosa NDC2	<ul style="list-style-type: none"> • Institucionalni kapaciteti NDA i mehanizma koordinacije (CM), odnosno Radne grupe Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integrirano upravljanje obalnim područjem (NCSDDCICZM) za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama, te održivo znanje, stvoreni sistemi za kontinuirano učenje o programiranju klimatskog finansiranja i angažman sa ZKF-om • Podrška planiranju ulaganja za NDC 2; 	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Eko-fond Zeleni klimatski fond	299.514,00 USD	12-18 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> • ačanje institucionalnog i kadrovsog kapaciteta Eko-fonda 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje CP Crne Gore za angažman s ZKF-om u skladu sa NDC 2 • Podrška razvoju i implementaciji NDC 2 kroz izgradnju kapaciteta Eko-fonda 					
--	---	--	--	--	--	--

SARADNJA JAVNOG FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE REPUBLIKE SLOVENIJE I EKO-FONDA CRNE GORE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Saradnja Javnog Fonda za zaštitu životne sredine Republike Slovenije i Eko-fonda	• Potpisivanje sporazuma o sufinansiranju Eko-fonda	Ministarstvo životne sredine, klime i energetike Republike Slovenije Javni fond za zaštitu životne sredine Republike Slovenije Eko-fond	1.500.000,00	12-14 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> • ačanje institucionalnog i kadrovskog kapaciteta Eko-fonda 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

SARADNJA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE I EKO-FONDA CRNE GORE

Naziv projekta	Aktivnost	Nosioci aktivnosti	Vrijednost u €	Rok realizacije	Indikator	Odgovornost
Projekat podrške pri kupovini i ugradnji foto-naponskih panela snage do 10kW za domaćinstva i foto-naponskih panela snage do 30kW za pravna lica – „Projekat Solari 3000+ i Solari	• Dodjela 20% subvencija za kupovinu i ugradnju fotonaponskih panela sa razmjenom na mjestu konekcije za domaćinstva i pravna lica.	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Elektroprivreda Crne Gore CEDIS	4.100.000,00	Kvartal I-IV	<ul style="list-style-type: none"> • vartalni izvještaji o namjenskom korišćenju sredstava od strane Elektroprivrede CG • olugodišnji izvještaji o segmentima realizacije projekta 	<ul style="list-style-type: none"> • lužba za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata

DOO FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

500+“		Eko-fond				
-------	--	----------	--	--	--	--

maj, 2023. godine

EKO FOND

FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

DRAFT